

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə
müraciət etmək istəyən şəxslər üçün sənədlər

Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyası	səh. 3
Ərizə Forması	orta səhifələr
Qeydlər	səh. 20
Qüvvəyə minmə tarixləri	səh. 24
Vəkalətnamə Forması	səh. 27

VACİBDİR

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə müraciət etməyə qərara gəlməmişdən əvvəl Konvensiyanı və Ərizəçilər üçün Qeydləri diqqətlə oxumalısınız.

Şikayətiniz buradakı mətnlərdə göstərilən şərtlərə cavab verirsə, (orta səhifələrdəki) Ərizə Formasını ayırmalı və onu Qeydlərdəki təlimatlara əsasən doldurmalısınız.

Diqqətinizə çatdırırıq ki, Vəkalətnamə Forması yalnız vəkaliniz olduğu halda geri göndərməlidir.

11 və 14 saylı sayılı Protokollara müvafiq
olaraq dəyişdirilmiş

İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında Avropa Konvensiyası

və 1, 4, 6, və 7 sayılı Protokollar

Azerbaijani version / version azerbaïdjanaïse
Tərcümə

Konvensiyanın mətni 1 iyun 2010-cu ildə qüvvəyə minmiş 14 sayılı Protokolun (CETS No. 194) müddəaları əsasında edilmiş düzəlişlərlə təqdim olunur.

Konvensiyanın mətni 21 sentyabr 1970-ci ildə qüvvəyə minmiş 3 sayılı Protokolla (ETS No. 45), 20 dekabr 1971-ci ildə qüvvəyə minmiş 5 sayılı Protokolla (ETS No. 55) və 1 yanvar 1990-cı ildə qüvvəyə minmiş 8 sayılı Protokolla (ETS No. 118) dəyişdirilmiş və həmçinin 21 sentyabr 1970-ci ildə qüvvəyə minmiş 2 sayılı Protokolu (ETS No. 44) həmin Protokolun 5-ci Maddəsinin 3-cü bəndinə müvafiq olaraq özündə əks etdirmişdir. Bu Protokollara əsasən dəyişilmiş və əlavə edilmiş müddəalar 1 noyabr 1998-ci ildə qüvvəyə minmiş 11 sayılı Protokolla (ETS No. 155) əvəz edilmişdir. Həmin gündən etibarən 1 oktyabr 1994-cü ildə qüvvəyə minmiş 9 sayılı Protokol (ETS No. 140) qüvvədən düşmüş və 10 sayılı Protokol (ETS no. 146) öz əhəmiyyətini itirmişdir.

Konvensiya və onun Protokollarının imzalanma və ratifikasiyası, həmçinin bəyannamə və qeyd-şərtlərin tam siyahısı barədə məlumatı <http://conventions.coe.int> saytından ala bilərsiniz.

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Katibliyi
iyun – 2010

İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında Avropa Konvensiyası

Roma, 4.XI.1950

Avropa Şurasının üzvü olub, bu Konvensiyanı imzalayan hökumətlər,

1948-ci il dekabrın 10-da BMT Baş Məclisi tərəfindən bəyan edilmiş İnsan Hüquqları haqqında Ümumi Bəyannaməni nəzərə alaraq; Bu Bəyannamənin məqsədinin, bəyan etdiyi hüquqların hamılıqla və səmərəli tanınmasının və həyata keçirilməsinin təmin edilməsi olduğunu nəzərə alaraq;

Avropa Şurasının məqsədinin onun üzvləri arasında daha böyük birliyə nail olmaqdan ibarət olduğunu və bu məqsədlərə nail olmağının əsas vasitələrindən birinin insan hüquqlarının və əsas azadlıqların dəstəklənməsi və gələcək reallaşdırılması olduğunu hesab edərək;

Dünyada ədalətin və sülhün əsası olan və riayət edilməsi başlıca olaraq, bir tərəfdən həqiqi demokratik siyasi rejimlə və digər tərəfdən onların sadıq qaldığı insan hüquqlarını hamının anlaması və

riayət etməsi ilə təmin olunan əsas azadlıqlara öz dərin sədaqətlərini təsdiq edərək; Vahid səylərlə hərəkət edən və siyasi ənənələrin, idealların azadlığın və hüququn aliliyinin ümumi irsinə malik olan Avropa ölkələrinin hökumətləri kimi Ümumi Bəyannamədə təsbit olunmuş bəzi hüquqların kollektiv həyata keçirilməsinin təmin edilməsi yolunda ilk addımlar atmaq əzmində olaraq, Aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1

İnsan hüquqlarına hörmət olunması öhdəliyi

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər onların yurisdiksiyasında olan hər kəs üçün bu Konvensiyanın I Bölməsində müəyyən olunmuş hüquq və azadlıqları təmin edirlər.

Bölmə I

Hüquqlar və Azadlıqlar

Maddə 2

Yaşamaq hüququ

1. Hər kəsin yaşamaq hüququ qanunla qorunur. Hər kəs qanunla ölüm cəzası nəzərdə tutulmuş cinayət törətməyə görə, məhkəmə tərəfindən çıxarılmış belə hökmün icrasından başqa, həyatından məhrum edilə bilməz.

2. Həyatdan məhrumetmə, aşağıdakı məqsədlər üçün güc tətbiqində mütləq zərurətin nəticəsi olduqda, bu maddənin pozulması hesab edilmir:

(a) istənilən şəxsin hüquqa zidd zorakılıqdan qorunması üçün;

(b) qanuni həbsi həyata keçirmək və ya qanuni əsaslarla həbsdə olan şəxsin qaçmasının qarşısını almaq üçün;

(c) qanuna müvafiq olaraq iğtişaşə və ya qiyamın yatırılması üçün.

Maddə 3

İşgəncələrin qadağan olunması

Heç kəs işgəncəyə, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftara və ya cəzaya məruz qalmamalıdır.

Maddə 4

Köləliyin və məcburi əməyin qadağan olunması

1. Heç kəs köləlikdə və ya əsarət altında saxlanılmamalıdır.

2. Heç kəs məcburi və ya icbari əməyə cəlb olunmamalıdır.

3. Bu maddənin məqsədləri üçün «məcburi və ya icbari əmək» termini aşağıdakıları ehtiva etmir:

(a) bu Konvensiyanın 5-ci Maddəsinin müddəalarına müvafiq olaraq həbsdə olan və ya belə həbsdən şərti azad edilmiş şəxsin adətən yerinə yetirməli olduğu hər hansı iş;

- (b) hərbi xarakterli hər hansı xidmət və ya hərbi xidmətdən əqidəyə görə imtina etmənin qanuni hesab edildiyi ölkələrdə məcburi hərbi xidmətin əvəzinə müəyyən edilmiş xidmət;
- (c) fəvqəladə vəziyyət və ya əhalinin həyatı və rifahı üçün təhlükə yaradan fəlakət hallarında hər hansı məcburi xidmət;
- (d) adi vətəndaşlıq vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya xidmət.

Maddə 5

Azadlıq və toxunulmazlıq hüququ

1. Hər kəsin azadlıq və şəxsi toxunulmazlıq hüququ vardır. Heç kəs qanunla müəyyən olunmuş aşağıdakı hallardan və qaydadan başqa azadlıqdan məhrum edilə bilməz:

- (a) səlahiyyətli məhkəmə tərəfindən məhkum olunduqdan sonra şəxsin qanuni həbsə alınması;
  - (b) məhkəmənin qanuni çıxardığı qərarı icra etməməyə görə və ya qanunla nəzərdə tutulmuş hər hansı öhdəliyin icra olunmasını təmin etmək məqsədi ilə şəxsin qanuni tutulması və ya həbsə alınması;
  - (c) hüquq pozuntusunun törədilməsində əsaslı şübhə ilə bağlı şəxsin səlahiyyətli məhkəmə orqanı qarşısında durmasından irəli gələn və ya onun tərəfindən törədilən hüquq pozuntusunun yaxud törədikdən sonra gizlənməsinin qarşısını almaq üçün kifayət qədər zəruri əsaslar olduğunun hesab edildiyi hallarda şəxsin qanuni tutulması və ya həbsə alınması;
  - (d) yetkinlik yaşına çatmamış şəxsin tərbiyə nəzarəti üçün qanuni qərar əsasında həbsə alınması və ya onun səlahiyyətli orqana verilməsi üçün qanuni həbsə alınması;
  - (e) yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının qarşısını almaq üçün şəxslərin, habelə ruhi xəstələrin, alkoqolizmə və narkomaniyaya mübtəla olanların və ya səfillərin qanuni həbsə alınması;
  - (f) şəxsin ölkəyə qanunsuz gəlməsinin qarşısını almaq məqsədi ilə və ya barəsində deportasiya yaxud ekstradisiya tədbirləri tətbiq olunan şəxsin qanuni tutulması və ya həbsə alınması;
2. Tutulmuş hər bir kəsə ona aydın olan dildə onun tutulmasının səbəbləri və ona qarşı irəli sürülən istənilən ittiham barədə dərhal məlumat verilir.
3. Bu maddənin I bəndinin «c» yarım bəndinə müvafiq olaraq tutulmuş və ya həbsə alınmış hər kəs dərhal hakimin və ya qanunla məhkəmə hakimiyyətini həyata keçirmək səlahiyyəti verilmiş digər vəzifəli şəxsin yanına gətirilir və əqlabatan müddət ərzində məhkəmə araşdırması və ya məhkəməyə qədər azad edilmək hüququna

malikdir. Azad edilmək məhkəməyə gəlmə təminatlarının təqdim edilməsi ilə şərtləndirilə bilər.

4. Tutulma və ya həbsə alınma nəticəsində azadlıqdan məhrum edilmiş hər kəs onun həbsə alınmasının qanuniliyinə məhkəmə tərəfindən təxirə salınmadan baxılması hüququna və əgər onun həbsi məhkəmə tərəfindən qanunsuz hesab edilibsə, azad edilmək hüququna malikdir.

5. Bu maddənin müddələrinin pozulması ilə tutulmağa və ya həbsə alınmağa məruz qalan hər kəsin iddia ilə təmin olunan kompensasiya hüququ var.

Maddə 6

Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ

1. Hər kəs, onun mülki hüquq və vəzifələri müəyyən edilərkən və ya ona qarşı hər hansı cinayət ittihamı irəli sürülərkən, qanun əsasında yaradılmış müstəqil və qərəzsiz məhkəmə vasitəsi ilə, əqlabatan müddətdə işinin ədalətli və açıq araşdırılması hüququna malikdir. Məhkəmə qərarı açıq elan edilir, lakin demokratik cəmiyyətdə əxlaq, ictimai qayda və ya milli təhlükəsizlik mülahizələrinə görə, həmçinin yetkinlik yaşına çatmayanların maraqları və ya tərəflərin şəxsi həyatının müdafiəsi bunu tələb etdikdə, yaxud məhkəmənin fikrincə aşkarlığın ədalət mühakiməsinin maraqlarını poza biləcəyi xüsusi hallar zamanı ciddi zərurət olduqda mətbuat və ictimaiyyət bütün proses boyu və ya onun bir hissəsində məhkəmə iclasına buraxılmaya bilər.
2. Cinayət törətməkdə ittiham olunan hər kəs onun təqsiri qanun əsasında sübut edilənədək təqsirsiz hesab edilir.
3. Cinayət törətməkdə ittiham olunan hər kəs, ən azı aşağıdakı hüquqlara malikdir:
- (a) ona qarşı irəli sürülmüş ittihamın xarakteri və əsasları haqqında onun başa düşdüyü dildə dərhal və ətraflı məlumatlandırılmaq;
  - (b) öz müdafiəsini hazırlamaq üçün kifayət qədər vaxta və imkana malik olmaq;
  - (c) şəxsən və ya özünün seçdiyi müdafiəçi vasitəsi ilə özünü müdafiə etmək və ya müdafiəçinin xidmətini ödəmək üçün vəsaiti kifayət etmədiyi zaman, ədalət mühakiməsinin maraqları tələb etdikdə, belə müdafiədən pulsuz istifadə etmək;
  - (d) onun əleyhinə ifadə vermiş şahidləri dindirmək və ya bu şahidlərin dindirilməsi hüququna malik olmaq və onun əleyhinə ifadə vermiş şahidlər üçün eyni olan şərtlərlə onun lehinə olan şahidlərin çağırması və dindirməsi hüququna malik olmaq;

(e) məhkəmədə istifadə olunan dili başa düşmürsə və ya bu dildə danışa bilmirsə, tərcüməçinin pulsuz köməyindən istifadə etmək.

Maddə 7

Qanunsuz cəzalandırılmamaq

1. Heç kəs törədildiyi zaman milli və ya beynəlxalq hüquqa görə cinayət sayılmayan hər hansı hərəkət və ya hərəkətsizliyə görə cinayət törətməkdə təqsirli hesab edilə bilməz. Habelə cinayət əməlinin törədildiyi zaman tətbiq edilməli olan cəzadan daha ağır cəza verilə bilməz.

2. Bu maddə sivil ölkələrin tanıdığı ümumi hüquq prinsiplərinə müvafiq olaraq, törədildiyi zaman cinayət hesab edilən hər hansı hərəkət və ya hərəkətsizliyə görə istənilən şəxsin mühakimə edilməsinə və ya cəzalandırılmasına mane olmur.

Maddə 8

Şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ

1. Hər kəs öz şəxsi və ailə həyatına, evinə və yazışma sirrinə hörmət hüququna malikdir.

2. Milli təhlükəsizlik və ictimai asayiş, ölkənin iqtisadi rifah maraqları naminə, iğtişaş və ya cinayətin qarşısını almaq üçün, sağlamlığı, yaxud mənəviyyatı qorumaq üçün və ya digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarını müdafiə etmək üçün qanunla nəzərdə tutulmuş və demokratik cəmiyyətdə zəruri olan hallar istisna olmaqla, bu hüququn həyata keçirilməsinə dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən müdaxiləyə yol verilmir.

Maddə 9

Fikir, vicdan və din azadlığı

1. Hər kəsin fikir, vicdan və din azadlığı hüququ vardır; bu hüquqa öz dinini və ya əqidəsini dəyişmək azadlığı öz dininə və ya əqidəsinə həm təkbaşına, həm də başqaları ilə birlikdə etiqad etmək və açıq yaxud şəxsi qaydada ibadəti, təlimləri, dini və mərasim ayinlərini yerinə yetirmək azadlığı daxildir.

2. Öz dininə və baxışlarına etiqad etmək azadlığı yalnız ictimai asayiş maraqları naminə, ictimai qaydanı, sağlamlığı, yaxud mənəviyyatı qorumaq üçün və ya digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarını müdafiə etmək üçün qanunla nəzərdə tutulmuş və demokratik cəmiyyətdə zəruri olan məhdudiyyətlərə məruz qala bilər.

Maddə 10

Fikri ifadə etmək azadlığı

1. Hər kəs öz fikrini ifadə etmək azadlığı hüququna malikdir. Bu hüquqa öz rəyində qalmaq azadlığı, dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən hər hansı maneə olmadan və dövlət sərhədlərindən asılı olmayaraq, məlumat və ideyaları almaq və yaymaq azadlığı daxildir. Bu maddə dövlətlərin radio-yayım, televiziya və kinematografiya müəssisələrinə lisenziya tələbi qoymasına mane olmur.

2. Bu azadlıqların həyata keçirilməsi milli təhlükəsizlik, ərazi bütövlüyü və ya ictimai asayiş maraqları naminə, iğtişaşın və ya cinayətin qarşısını almaq üçün, sağlamlığın və mənəviyyatın qorunması üçün, digər şəxslərin nüfuzu və hüquqlarının müdafiəsi üçün, gizli əldə edilmiş məlumatların açıqlanmasının qarşısını almaq üçün və ya ədalət mühakiməsinin nüfuz və qərəzsizliyini təmin etmək üçün qanunla nəzərdə tutulmuş və demokratik cəmiyyətdə zəruri olan müəyyən rəsmiyyətə, şərtlərə, məhdudiyyətlərə və ya sanksiyalara məruz qala bilər.

Maddə 11

Yığıncaqlar və birləşmək azadlığı

1. Hər kəsin dinc toplaşmaq azadlığı və öz maraqlarını müdafiə etmək üçün həmkarlar ittifaqları yaratmaq və onlara qoşulmaq hüququ da daxil olmaqla, başqaları ilə birləşmək azadlığı hüququ vardır.

2. Bu hüquqların həyata keçirilməsinə milli təhlükəsizlik və ictimai asayiş maraqları naminə, iğtişaşın və cinayətin qarşısını almaq üçün, sağlamlığın və mənəviyyatın qorunması üçün və ya digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi üçün qanunla nəzərdə tutulmuş və demokratik cəmiyyətdə zəruri olanlardan başqa, heç bir məhdudiyyət qoyula bilməz. Bu maddə silahlı qüvvələr, polis və ya inzibati dövlət orqanları üzvlərinin belə hüquqlarının həyata keçirilməsinə qanuni məhdudiyyətlər qoyulmasına mane olmur.

Maddə 12

Nikah hüququ

Nikah yaşına çatmış kişilər və qadınlar bu hüququn həyata keçirilməsini tənzimləyən milli qanunvericiliyə müvafiq olaraq, nikaha daxil olmaq və ailə qurmaq hüququna malikdirlər.

Maddə 13

Səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ

Bu Konvensiyada təsbit olunmuş hüquq və

azadlıqları pozulan hər kəs, hətta bu pozulma rəsmi fəaliyyət göstərən şəxslər tərəfindən törədildikdə belə, dövlət orqanları qarşısında səmərəli hüquqi müdafiə vasitələrinə malikdir.

Maddə 14

Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması

Bu Konvensiyada təsbit olunmuş hüquq və azadlıqlardan istifadə cins, irq, dərinin rəngi, dil, din, siyasi və digər baxışlar, milli və ya sosial mənşə, milli azlıqlara mənsubiyyət, əmlak vəziyyəti, doğum və ya digər hər hansı əlamətlərinə görə ayrı-seçkilik olmadan təmin olunmalıdır.

Maddə 15

Fövqəladə hallar zamanı məhdudlaşdırma

1. Müharibə və ya millətin həyatını təhdid edən digər fövqəladə hallar zamanı Razılığa gələn Yüksək Tərəflərdən hər hansı biri onun beynəlxalq hüquqa müvafiq digər öhdəliklərinə zidd olmamaq şərti ilə, yalnız vəziyyətin fövqəladəliyinin şərtləndirə biləcəyi səviyyədə bu Konvensiya üzrə öhdəliklərindən geri çəkilən tədbirlər görə bilər.

2. Bu müddəə, qanuni müharibə əməliyyatları nəticəsində ölüm halları istisna olmaqla, 2-ci maddənin və ya 3-cü maddənin müddəələrindən, 4-cü maddənin 1-ci bəndinin və 7-ci maddənin müddəələrindən geri çəkilməyə əsas verilmir.

3. Bu geri çəkilmə hüququndan istifadə edən Razılığa gələn Yüksək Tərəf gördüyü tədbirlər və onların səbəbləri haqqında Avropa

Şurasının Baş katibini tam məlumatlandırır. O, həmçinin belə tədbirlərin dayandırılması və Konvensiyanın müddəələrinin yenidən tam həyata keçirilməyə başlanması haqqında Avropa Şurasının Baş katibinə məlumat verir.

Maddə 16

Əcnəbilərin siyasi fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması

10, 11, və 14-cü maddələrdə heç nə Razılığa gələn Yüksək Tərəflər üçün əcnəbilərin siyasi fəaliyyətinə məhdudiyətlər qoyulmasına maneə hesab edilə bilməz.

Maddə 17

Hüquqlardan sui-istifadənin qadağan olunması

Bu Konvensiyada heç nə hər hansı dövlətin, qrupun və ya şəxsin burada təsbit olunan hüquq və azadlıqlarının ləğvinə yönəlmiş hər hansı fəaliyyətlə məşğul olmaq və ya hər hansı əməl törətmək və ya onları Konvensiyada nəzərdə tutulandan daha artıq məhdudlaşdırmaq hüququna malik olması kimi şərh oluna bilməz.

Maddə 18

Hüquqlarla bağlı məhdudiyətlərdən istifadənin hədləri

Qeyd olunan hüquq və azadlıqlarla bağlı bu Konvensiyada yol verilən məhdudiyətlər, nəzərdə tutulduğundan başqa, hər hansı digər məqsəd üçün tətbiq olunmamalıdır.

Bölmə II

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi

Maddə 19

Məhkəmənin təsis olunması

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bu Konvensiya və ona dair Protokollar ilə öz üzərilərinə götürdükleri öhdəliklərə riayət olunması təmin etmək məqsədi ilə Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə (bundan sonra «Məhkəmə» adlanacaq) təsis edirlər. O, daimi əsaslarla fəaliyyət göstərir.

Maddə 20

Hakimlərin sayı

Məhkəmə Razılığa gələn Yüksək Tərəflərə

bərabər sayda hakimlərdən ibarətdir.

Maddə 21

Hakimliyə dair tələblər

1. Hakimler yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik olmalı və yüksək məhkəmə vəzifələrinə təyin olunarkən qoyulan tələblərə cavab verməli və ya tanınmış nüfuzlu hüquqşünaslar olmalıdırlar.

2. Hakimler məhkəmənin işində şəxsən iştirak edirlər.

3. Vəzifədə olduqları bütün müddət ərzində

hakimlər onların müstəqilliyi, qərəzsizliyi ilə və ya tam iş gününün xarakterindən irəli gələn tələblərlə bir araya sığmayan heç bir fəaliyyətlə məşğul olmamalıdırlar. Bu bəndin müddələrinin tətbiqi ilə bağlı yaranan bütün məsələləri Məhkəmə həll edir.

Maddə 22

Hakimlərin seçilməsi

Razılığa gələn hər bir Yüksək Tərəf üzrə hakim Razılığa gələn Yüksək Tərəfin təqdim etdiyi üç namizəd siyahısından, Parlament Assambleyasının səs çoxluğu ilə seçilir.

Maddə 23

Səlahiyyət müddəti və vəzifədən azad edilmə

Hakimlər 9 il müddətinə seçilir. Onlar yenidən seçilə bilməzlər.

Hakimlərin səlahiyyət müddəti onlar 70 yaşına çatanda bitir.

Hakimlər əvəz olunanadək vəzifələrini yerinə yetirirlər. Bununla belə, onlar artıq başladıkları məhkəmə proseslərini sonadək davam etdirirlər.

Heç bir hakim digər hakimlərin üçdə iki səs çoxluğu ilə həmin hakimin tələb olunan şərtləri icra etməyi dayandırması barədə qərar qəbul edilməyincə vəzifəsindən azad edilə bilməz.

Maddə 24

Katiblik və məruzəçilər

1. Məhkəmənin, fəaliyyəti və təşkili Məhkəmə Reqlamentinə əsasən müəyyənləşdirilən katibliyi vardır.

2. İclas tək hakimdən ibarət tərkibdə olduqda Məhkəmə sədrinin sərəncamında fəaliyyət göstərən məruzəçilər Məhkəməyə kömək edirlər. Onlar Məhkəmə katibliyinin tərkib hissəsini təşkil edirlər.

Maddə 25

Məhkəmənin Plenumu

Məhkəmənin Plenumu:

(a) öz Sədrini və Sədrin bir yaxud iki müavini üç il müddətinə seçir; onlar yenidən seçilə bilərlər;

(b) müəyyən müddət üçün nəzərdə tutulan Palatalar yaradır;

(c) Məhkəmə Palatasının Sədrilərini seçir; onlar yenidən seçilə bilərlər;

(d) Məhkəmə Reqlamentini təsdiq edir;

(e) Katibi və onunun bir yaxud bir neçə müavini seçir;

(f) 26-cı maddənin 2-ci bəndinə əsasən hər hansı sorğu verir.

Maddə 26

Tək hakimli tərkib, komitələr, Palatalar və Böyük Palata

Məhkəmə ona təqdim edilmiş işlərə tək hakimli tərkibdə, üç hakimli komitələrdə, yeddi hakimli Palatalarda və on yeddi hakimli Böyük Palatada baxır. Məhkəmənin Palataları müəyyən edilmiş müddət üçün komitələr təsis edir.

Məhkəmənin Plenumunun sorğusu ilə Nazirlər Komitəsi yekdil qərarla və müəyyən edilmiş müddət üçün Palatalardakı hakimlərin sayını beş nəfərə endirə bilər.

Tək hakimli tərkibdə hakim özünün seçildiyi Razılığa gələn Yüksək Tərəfə qarşı olan heç bir ərizəyə baxmamalıdır.

Orada Palatanın və Böyük Palatanın ex officio üzvü kimi, maraqlı olan Razılığa gələn Yüksək Tərəfə münasibətdə seçilmiş hakim hakimlik edir. Əgər belə bir hakim yoxdursa və ya həmin hakim iştirak edə bilmirsə, onda həmin Tərəfin əvvəlcədən təqdim etdiyi siyahıdan Məhkəmə Sədrinin seçildiyi şəxs hakim rolunda çıxış edir.

Böyük Palata həmçinin Məhkəmə Sədri, Sədrin Müavinləri, Palataların Sədrləri və Məhkəmənin Reqlamentinə əsasən seçilmiş digər hakimlər daxildir. Məhkəmə işi 43-cü maddəyə əsasən Böyük Palataya göndərildikdə, Palatanın Sədri və maraqlı olan Ali Razılığa gələn Tərəfə münasibətdə iştirak edən hakim istisna olmaqla, məhkəmə qərarını çıxaran Palatanın hakimlərindən heç biri Böyük Palatada iştirak etməməlidir.

Maddə 27

Tək hakimlərin səlahiyyəti

Tək hakim 34-cü maddəyə əsasən verilmiş ərizəni qəbul edilə bilməyən elan edə və ya icraatda olan işlərin siyahısından çıxara bilər və bu cür qərar əlavə öyrənilmədən qəbul edilə bilər.

Bu qərar qətidir.

Əgər tək hakim ərizəni qəbul edilə bilməyən elan etməsə və ya siyahıdan çıxarmırsa, o zaman həmin hakim əlavə öyrənilmə üçün onu komitəyə və ya Palataya göndərir.

Maddə 28

Komitələrin səlahiyyəti

34-cü maddəyə müvafiq olaraq təqdim olunan ərizəyə münasibətdə komitə yekdil səsle,

(a) əlavə öyrənilmədən onu qəbul edilə bilməyən elan edə və ya məhkəmə işlərinin

siyahısından çıxara bilər; və ya

(b) onu qəbul edilə bilən elan edə bilər və eyni zamanda işin mahiyyətinə uyğun qərar çıxara bilər, bu şərtlə ki, işin Konvensiyanın və ya ona dair Protokolların təfsiri və ya tətbiqi ilə bağlı olan əsas məsələsi artıq Məhkəmənin qəti müəyyən edilmiş presedent hüququnun predmeti olsun.

2. 1-ci bənddə qeyd olunan qərardadlar və qərarlar qətidir.

3. Əgər maraqlı olan Razılığa gələn Yüksək Tərəfə münasibətdə seçilmiş hakim komitənin üzvü deyilsə, o zaman komitə bütün aidiyyəti faktorları, o cümlədən 1(b) bəndinə əsasən prosessual normaların tətbiqinə dair həmin Tərəfin iradının olub-olmamasını nəzərə alaraq məhkəmə işinin istənilən mərhələsində komitənin üzvlərindən hər hansı birinin yerinə həmin hakimi dəvət edə bilər.

Maddə 29

Şikayətin qəbul olunması və mahiyyəti barədə Palataların qərarları

1. Əgər 27-ci və 28-ci maddəyə əsasən hər hansı bir qərardad qəbul olunmayıbsa və ya 28-ci maddəyə əsasən heç bir qərar çıxarılmayıbsa, o zaman Palata 34-cü maddəyə uyğun olaraq təqdim edilmiş fərdi şikayətlərin qəbul edilə bilmə meyarına və mahiyyətinə görə qərar çıxarır. Qəbul edilə bilməyə dair qərardad ayrıca çıxarıla bilər.

2. Palata 33-cü maddənin müddəalarına müvafiq olaraq dövlətin verdiyi şikayətin qəbul olunması və mahiyyəti üzrə qərar çıxarır. Qəbul edilə bilməyə dair qərar, əgər müstəsna hallarda Məhkəmə başqa cür qərar verməyibsə, ayrıca çıxarılır.

Maddə 30

Böyük Palatanın xeyrinə yurisdiksiyadan imtina

Əgər Palatanın icraatında olan iş Konvensiyanın və ya ona dair protokolların şərhini barədə ciddi məsələyə toxunursa yaxud məsələnin həlli Məhkəmənin əvvəllər çıxardığı qərara zidd ola bilərsə, tərəflərdən heç biri buna etiraz etmədikdə Palata öz qərarını çıxarana qədər istənilən vaxt Böyük Palatanın xeyrinə yurisdiksiyasından imtina edə bilər.

Maddə 31

Böyük Palatanın səlahiyyətləri

Böyük Palata:

(a) Palata 30-cu maddənin müddəalarına əsasən yurisdiksiyasından imtina etdikdə və ya 43-cü maddənin müddəalarına müvafiq

olaraq iş ona göndərildikdə 33-cü və ya 34-cü maddələrin müddəalarına müvafiq olaraq verilmiş şikayətlər üzrə qərar çıxarır;

(b) Nazirlər Komitəsi tərəfindən 46-cı maddənin 4-cü bəndinə əsasən Məhkəməyə göndərilmiş məsələləri həll edir; və

(c) 47-ci maddənin müddəalarına müvafiq olaraq təqdim edilmiş məsləhət rəyləri çıxarmaq üçün verilmiş xahişlərə baxır.

Maddə 32

Məhkəmənin səlahiyyəti

1. Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddəalarının şərhini və tətbiqinə dair ona verilə bilən, 33, 34, 46 və 47-ci maddələrdə nəzərdə tutulmuş, bütün məsələlər Məhkəmənin səlahiyyətindədir.

2. Konkret iş üzrə Məhkəmənin səlahiyyəti ilə bağlı mübahisəni Məhkəmənin özü həll edir.

Maddə 33

Dövlətlərarası işlər

Razılığa gələn hər hansı Yüksək Tərəf Razılığa gələn digər Yüksək Tərəfin Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddəalarını hər hansı şəkildə pozması ehtimalı ilə bağlı Məhkəməyə müraciət edə bilər.

Maddə 34

Fərdi şikayətlər

Məhkəmə istənilən fiziki şəxsdən, qeyri-hökumət təşkilatından və ya ayrı-ayrı şəxslər qrupundan, Razılığa gələn Yüksək Tərəflərdən birinin onun bu Konvensiyanın və ya ona dair Protokolların müddəaları ilə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını pozmasının qurbanı olduğunu iddia edən şikayətlər qəbul edə bilər. Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bu hüququn səmərəli həyata keçirilməsinə heç bir yolla mane olmamağı öhdələrinə götürürlər.

Maddə 35

Qəbul ediləmə şərtləri

1. Məhkəmə yalnız beynəlxalq hüququn hamılıqla qəbul edilmiş normalarına müvafiq olaraq bütün daxili hüquq müdafiə vasitələri tükəndikdən sonra işi baxılmağa qəbul edə bilər və iş üzrə son qərarın çıxarıldığı tarixdən altı ay keçənədək işə baxa bilər.

2. Məhkəmə 34-cü maddənin müddəalarına müvafiq olaraq verilmiş aşağıdakı fərdi şikayətlərə baxmır:

(a) anonim olan; və ya

(b) mahiyyətə Məhkəmənin artıq baxdığı məsələ ilə eyni olan yaxud beynəlxalq

araşdırmanın və ya tənzimləmənin digər proseduranın predmeti olan və işə aid yeni faktları əks etdirməyən.

3. Məhkəmə 34-cü maddəyə əsasən təqdim edilmiş istənilən fərdi şikayəti qəbul edilməz elan edir, əgər o hesab edirsə ki:

(a) şikayət Konvensiyanın və ya ona dair Protokolların müddəalarına uyğun deyil, açıq-aşkar əsassızdır və ya fərdi müraciət hüququndan sui-istifadədir; və ya

(b) Konvensiya və ya ona dair Protokollarda göstərilmiş insan hüquqlarına hörmətin şikayətə mahiyyəti üzrə baxılmasını tələb etdiyi hallar istisna olmaqla ərizəçi böyük zərəərə məruz qalmayıbsa; lakin yerli məhkəmə tərəfindən lazımcıca araşdırılmayan heç bir iş bu əsasla rədd edilə bilməz.

4. Məhkəmə bu maddəyə müvafiq olaraq, qəbul olunmayan hesab etdiyi istənilən şikayəti rədd edir. O bunu icraatın istənilən mərhələsində edə bilər.

Maddə 36

Üçüncü tərəfin iştirakı

1. Palataların birində və ya Böyük Palatada olan bütün işlərdə vətəndaşı şikayətçi olan Razılığa gələn hər bir Yüksək Tərəfin yazılı qeydlər təqdim etmək və dinləmələrdə iştirak etmək hüququ var.

2. Ədalət mühakiməsinin lazımi qaydada həyata keçirilməsi naminə Məhkəmənin Sədri işdə tərəf olmayan istənilən Razılığa gələn Tərəfi və ya şikayətçi olmayan istənilən maraqlı şəxsi yazılı qeydlər təqdim etmək və dinləmələrdə iştirak etmək üçün dəvət edə bilər.

3. Avropa Şurasının İnsan Hüquqları üzrə Komissarı Palata və Böyük Palatada olan bütün məhkəmə işlərinə dair yazılı şəkildə şərhlər verə və dinləmələrdə iştirak edə bilər.

Maddə 37

Şikayətlərin siyahıdan çıxarılması

1. Əgər vəziyyət aşağıdakı nəticələrə gəlməyə əsas verirsə, icraatın istənilən mərhələsində Məhkəmə şikayəti işlərin siyahısından çıxarmaq barədə qərar qəbul edə bilər:

(a) şikayətçi daha öz ərizəsinə baxılmasına nail olmaq üçün səy göstərmirsə, və ya

(b) məsələ öz həllini tapıbsa; və ya

(c) Məhkəmənin müəyyənləşdirdiyi istənilən digər səbəbə görə, şikayətə baxışı davam etdirməyə lüzum yoxdursa.

Bununla belə, əgər bu Konvensiyanın və ya ona dair Protokolların müddəalarında müəyyən edilən insan hüquqlarına riayət olunması bunu

tələb edirsə, Məhkəmə şikayətə baxmaqda davam edir.

2. Əgər Məhkəmə işin gedişinin buna bəraət qazandırdığını hesab edirsə, şikayətin baxılmalı işlər siyahısına bərpa edilməsi haqqında qərar qəbul edilə bilər.

Maddə 38

Məhkəmə işinin araşdırılması

Məhkəmə, məhkəmə işini maraqlı tərəflərin nümayəndələrinin iştirakı ilə araşdırır və ehtiyac olarsa, işin hallarını təhqiq edir və bu təhqiqatın səmərəli olması üçün maraqlı olan Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bütün zəruri imkanları yaratmalıdırlar.

Maddə 39

Dostcasına həllətmə

1. Məhkəmə prosesinin istənilən mərhələsində Məhkəmə Konvensiya və ya ona dair Protokollarda müəyyən edilən insan hüquqlarına hörmət əsasında məsələnin dostcasına həllini təmin etmək məqsədilə maraqlı tərəflərə öz xidmətlərini təqdim edə bilər.

2. 1-ci bənddə nəzərdə tutulan prosedur məxfi olmalıdır.

3. Əgər dostcasına həllətmə mümkündürsə, Məhkəmə faktların və əldə olunmuş razılığın qısaca əks olunduğu qərardadla işi öz siyahısından çıxarır.

4. Bu qərardad dostcasına həllətmənin qərardadda müəyyən edilmiş şərtlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət edəcək Nazirlər Komitəsinə göndərilir.

Maddə 40

Açıq məhkəmə iclasları və sənədlərdən istifadə

1. Məhkəmə istisna hal kimi digər qərar qəbul etməzsə, onun iclasları açıq keçirilir.

2. Məhkəmə Sədri digər qərar qəbul etməzsə, saxlanılmaq üçün dəftərxanaya verilmiş sənədlər ictimaiyyət üçün açıqdır.

Maddə 41

Əvəzin ədalətli ödənilməsi

Əgər Məhkəmə Konvensiyanın və ya ona dair Protokolların müddəalarının pozulduğunu, lakin Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququnun yalnız bu pozuntunun nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verdiyini müəyyən edirsə, Məhkəmə zəruri halda, zərərçəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsinə təyin edir.

Maddə 42

Palatanın qərarları

44-cü maddənin 2-ci bəndinin müddəalarına uyğun olaraq Palataların qərarları qətidir.

Maddə 43

İşin Böyük Palataya verilməsi

1. Palatanın qərar çıxarmasından sonrakı üç ay ərzində, iş üzrə istənilən tərəf, müstəsna hallarda, işin baxılmaq üçün Böyük Palataya verilməsi barədə ərizə verə bilər.
2. Əgər iş bu Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddəalarının şərhinə və ya tətbiqinə dair ciddi məsələ və ya ümumi xarakterli digər ciddi məsələ qaldırsa, Böyük Palatanın beş hakimdən ibarət Komitəsi ərizəni qəbul edir.
3. Komitə ərizəni qəbul edirsə, onda Böyük Palata öz qərarını çıxarmaqla işi həll edir.

Maddə 44

Qəti qərarlar

1. Böyük Palatanın qərarı qətidir.
2. Palatanın qərarı aşağıdakı hallarda qəti olur:
  - (a) tərəflər işin Böyük Palataya verilməsi barədə müraciət etməyəcəklərini bəyan etdikdə; və ya
  - (b) əgər işin Böyük Palataya verilməsi barədə müraciət edilməyibsə, qərar çıxarılan tarixdən üç ay sonra; və ya
  - (c) Böyük Palatanın Komitəsi 43-cü maddənin müddəalarına müvafiq olaraq işin verilməsi haqqında müraciəti rədd etdikdə.
3. Qəti qərar dərc olunmalıdır.

Maddə 45

Qərar və qətnamələrin əsaslandırılması

1. Qərarlar, həmçinin şikayətləri qəbul edilən və ya qəbul olunmayan elan edən qətnamələr əsaslandırılmalıdır.
2. Əgər qərar bütövlükdə və ya qismən hakimlərin yekdil rəyini ifadə etmərsə, onda hər hansı hakim özünün xüsusi rəyini verə bilər.

Maddə 46

Qərarların məcburi qüvvəsi və icrası

1. Razılığa gələn Yüksək Tərəflər, Məhkəmənin onların tərəf olduqları işlər üzrə qəti qərarını icra etməyi öhdələrinə götürürlər.
2. Məhkəmənin qəti qərarı onun icrasına nəzarəti həyata keçirən Nazirlər Komitəsinə göndərilir.

Əgər Nazirlər Komitəsi hesab edərsə ki, qəti qərarın yerinə yetirilməsinə nəzarətə qərarın şərhinə ilə bağlı ortaya çıxan problemlər maneə yaradır, o zaman o, şərhə bağlı ortaya çıxan məsələni həll etmək üçün işi Məhkəməyə göndərə bilər. Qərarın göndərilməsi üçün Komitədə iştirak etmək hüququ olan nümayəndələrin üçdə iki səs çoxluğu tələb olunur.

Əgər Nazirlər Komitəsi hesab edərsə ki, Razılığa gələn Yüksək Tərəf özünün tərəf olduğu məhkəmə prosesinin qəti qərarını yerinə yetirməkdən boyun qaçırır, o zaman o, həmin Tərəfə rəsmi xəbərdarlıq göndərdikdən sonra və Komitədə iştirak etmək hüququ olan nümayəndələrin üçdə iki səs çoxluğu ilə qəbul edilmiş qərarla, 1-ci bəndə əsasən həmin Tərəfin üzərinə götürdüyü öhdəliyi yerinə yetirib-yetirməməsi məsələsini aydınlaşdırmaq üçün işi Məhkəməyə göndərə bilər.

Əgər Məhkəmə 1-ci bəndin pozulduğunu aşkar edərsə, onda müəyyən ölçülərin götürülməsi üçün işi Nazirlər Komitəsinə göndərir. Əgər Məhkəmə 1-ci bəndin pozulmadığını aşkar edərsə, onda o, iş üzrə təhqiqatın başa çatdırılması üçün onu Nazirlər Komitəsinə göndərir.

Maddə 47

Məsləhətçi rəylər

1. Məhkəmə Nazirlər Komitəsinin sorğusu ilə Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddəalarının şərhinə dair hüquqi məsələlər üzrə məsləhət rəylərini verə bilər.
2. Belə rəylər Konvensiyanın I Bölməsi və ona dair Protokollarda müəyyən edilən hüquq və azadlıqların məzmun və həcmində dair hər hansı məsələyə, nə də Məhkəmənin və ya Nazirlər Komitəsinin Konvensiyada nəzərdə tutulan hər hansı müraciətə baxarkən toxunmalı olduğu digər məsələlərə aid olmalıdır.
3. Məhkəmənin məsləhət rəyini almaq barədə Nazirlər Komitəsinin qərarı Komitənin iştirak etmək hüququ olan nümayəndələrinin səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

Maddə 48

Məsləhət rəyləri barədə Məhkəmənin səlahiyyəti

Məsləhət rəy vermək haqqında Nazirlər Komitəsi tərəfindən edilən sorğunun Məhkəmənin səlahiyyətinə aid olub-olmadığını, 47-ci maddədə müəyyən edildiyi kimi, Məhkəmə özü həll edir.

Maddə 49

Məsləhətçi rəylərinin əsaslandırılması

1. Məhkəmənin məsləhət rəyləri əsaslandırılmalıdır.
2. Əgər məsləhət rəyi ümumilikdə və ya qismən hakimlərin yekdil rəyini əks etdirmirsə, onda hər hansı hakim özünün xüsusi rəyini vermək hüququna malikdir.
3. Məhkəmənin məsləhət rəyləri Nazirlər Komitəsinə göndərilir.

Maddə 50

Məhkəmənin saxlanması xərcləri

Məhkəmənin saxlanması xərclərini Avropa Şurası ödəyir.

Maddə 51

Hakimlərin imtiyaz və immunitetləri

Hakimlər öz vəzifələrini yerinə yetirərkən Avropa Şurası Nizamnaməsinin 40-cı maddəsində və onun əsasında bağlanmış sazişlərin nəzərdə tutulan imtiyaz və immunitetlərə malikdirlər.

Bölmə III

Sair Müddəalar

Maddə 52

Baş katibin sorğuları

Avropa Şurası Baş katibinin sorğusu əsasında Razılığa gələn hər bir Yüksək Tərəf öz daxili hüququnun bu Konvensiyanın hər hansı müddəasının səmərəli tətbiqini necə təmin edəcəyi ilə bağlı izahat təqdim edir.

Maddə 53

Təsbit olunmuş insan hüquqları ilə bağlı təminatlar

Bu Konvensiyada heç nə Razılığa gələn hər hansı Yüksək Tərəfin qanunvericiliyi və ya onun iştirak etdiyi hər hansı digər sazişlə təmin edilə bilən insan hüquqlarından və əsas azadlıqlardan hər hansını məhdudlaşdırmaq və ya ondan kənara çıxmaq kimi şərh oluna bilməz.

Maddə 54

Nazirlər Komitəsinin səlahiyyətləri

Bu Konvensiyada heç nə Avropa Şurası Nizamnaməsinin Nazirlər Komitəsinə verdiyi səlahiyyətlərə xələl gətirmir.

Maddə 55

Mübahisələrin digər vasitələrlə tənzimlənməsindən imtina

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər, bu barədə xüsusi saziş imzalanması halları istisna olmaqla, bu Konvensiyanın müddəalarının şərh və tətbiqi ilə bağlı mübahisələri petisiya yolu ilə baxılmağa verərkən, onlar arasında

qüvvədə olan müqavilələrə, konvensiyalara və ya bəyannamələrə müraciət etməyəcəklərinə və mübahisələrin tənzimlənməsi bu Konvensiyada nəzərdə tutulan vasitələrindən başqa, digər vasitələrdən istifadə etməməyə razılıq verirlər.

Maddə 56

Ərazilərdə tətbiq

1. Hər hansı dövlət imzalanma yaxud ratifikasiya zamanı və ya sonra istənilən vaxt Avropa Şurası Baş katibinə ünvanlanmış bildiriş vasitəsi ilə bu maddənin 4-cü bəndi nəzərə alınmaqla, beynəlxalq əlaqələrinə görə həmin dövlətin məsuliyyət daşdığı bütün ərazilərə yaxud onlardan hər hansı birinə şamil ediləcəyini bəyan edə bilər.
2. Konvensiya bildirişdə adı çəkilən əraziyə və ya ərazilərə Avropa Şurası Baş katibin bildirişi almasının otuzuncu gündən şamil edilir.
3. Bu Konvensiyanın müddəaları belə ərazilərdə yerli şəraitin lazımı qaydada nəzərə alınması ilə tətbiq edilir.
4. Bu maddənin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq bəyanat vermiş hər hansı dövlət sonradan istənilən vaxt həmin bəyanatda göstərilmiş bir və ya bir neçə ərazinin adından Konvensiyanın 34-jü maddəsinə müvafiq olaraq, Məhkəmənin fiziki şəxslərdən, qeyri-hökumət təşkilatlarından və ya fərdlər qrupundan şikayətlər qəbul etmək səlahiyyətini tanıdığını bəyan edə bilər.

Madde 57

Qeyd-şərtlər

1. İstənilən dövlət bu Konvensiyanı imzalayarkən və ya təsdiqnaməni saxlanmağa verərkən Konvensiyanın hər hansı konkret müddəası ilə bağlı, o dövrdə, onun ərazisində qüvvədə olan bu və ya digər qanunun həmin müddəaya uyğun olmaması ilə əlaqədar qeyd-şərt verə bilər. Bu maddəyə müvafiq olaraq, ümumi xarakterli qeyd-şərtlərə yol verilmir.
2. Bu maddəyə uyğun olaraq edilmiş istənilən qeyd-şərtə müvafiq qanunun qısa şərhini verilməlidir.

Madde 58

Denonsasiya

1. Razılığa gələn Yüksək Tərəf, yalnız bu Konvensiyanın tərəfi olduğu tarixdən beş il keçdikdən sonra və bu barədə Avropa Şurasının Baş katibinə bildiriş göndərdikdən altı ay sonra bu Konvensiyanı denonsasiya edə bilər; Baş katib Razılığa gələn digər Yüksək Tərəfləri bu barədə məlumatlandıracaq.
2. Denonsasiya Razılığa gələn müvafiq Yüksək Tərəfi denonsasiyanın qüvvəyə minəcəyi tarixədək törədə biləcəyi və bu Konvensiya üzrə öhdəliklərini poza biləcək hər hansı əməlinə münasibətdə belə öhdəliklərindən azad etmir.
3. Avropa Şurasının üzvlüyündən çıxan Razılığa gələn hər hansı Yüksək Tərəf eyni şərtlərlə bu Konvensiyanın da tərəfi olmur.
4. Konvensiya 56-cı maddənin

müddəalarına əsasən, onun şamil olunmasının bəyan edildiyi istənilən əraziyə münasibətdə əvvəlki bəndlərin müddəalarına müvafiq olaraq denonsasiya edilə bilər.

Madde 59

İmzalama və ratifikasiya

1. Bu Konvensiya Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlər tərəfindən imzalanmaq üçün açıqdır. O ratifikasiya olunmalıdır. Təsdiqnamələr saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının Baş katibinə verilir.
2. Avropa İttifaqı bu Konvensiyaya qoşula bilər.
3. Bu Konvensiya on təsdiqnamə saxlanmağa verildikdən sonra qüvvəyə minir.
4. Konvensiya onu sonradan ratifikasiya edən dövlətlər üçün onların öz təsdiqnamələrin saxlanmağa verildikləri tarixdən qüvvəyə minir.
5. Avropa Şurasının Baş katibi Konvensiyanın qüvvəyə minməsi, onun ratifikasiya etmiş Razılığa gələn Yüksək Tərəflərin adları və sonralar alına biləcək təsdiqnamələrin saxlanılmağa verilməsi haqqında Avropa Şurasının üzvü olan bütün dövlətləri xəbərdar edir.

1950-ci il noyabrın 4-də Romada hər iki mətni eyni qüvvəyə malik olmaqla, ingilis və fransız dillərində, bir nüsxədə imzalanmışdır və Avropa Şurasının arxivində saxlanılır. Avropa Şurasının Baş katibi təsdiq olunmuş surətləri Konvensiyanı imzalamış bütün dövlətlərə göndərəcəkdir.

İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasına dair Protokol

Paris, 20 mart 1952-ci il

Avropa Şurasının üzvü olub, bu Protokolu imzalayan hökumətlər,

1950-ci il noyabrın 4-də Romada imzalanmış İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqqında Konvensiyanın (bundan sonra «Konvensiya» adlanacaq) I bölməsinə artıq daxil edilənlərdən başqa, bəzi hüquq və azadlıqların kollektiv həyata keçirilməsinin təmin edilməsi yolunda tədbirlər görmək əzmində olaraq, aşağıdakıları barədə razılığa gəldilər:

Madde 1

Mülkiyyətin müdafiəsi

Hər bir fiziki və hüquqi şəxs öz mülkiyyətindən maneəsiz istifadə hüququna malikdir. Heç kəs cəmiyyətin maraqları naminə qanunla və beynəlxalq hüququn ümumi prinsipləri ilə nəzərdə tutulmuş şərtlər istisna olmaqla, öz mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz. Yuxarıdakı müddəalar dövlətin, ümumi maraqlara müvafiq olaraq, mülkiyyətdən istifadəyə nəzarəti həyata keçirmək üçün

yaxud vergilərin və ya digər rüsum və ya cərimələrin ödənilməsinə təmin etmək üçün zəruri hesab etdiyi qanunları yerinə yetirmək hüququnu məhdudlaşdırmır.

Maddə 2

Təhsil hüququ

Hər bir şəxsin təhsil hüququndan imtina edilə bilməz. Dövlət təhsil və tədris sahəsində öz üzərinə götürdüyü funksiyaları yerinə yetirərkən, valideynlərin öz dini və fəlsəfi baxışlarına müvafiq olan təhsil və tədrisi təmin etmək hüququna hörmət edir.

Maddə 3

Azad seçki hüququ

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər qanunverici hakimiyyət orqanını seçərkən xalqın iradəsinə sərbəst ifadə edə biləcəyi şəraitdə ağılabatan dövriliklə gizli azad seçkilər keçirməyi öhdələrinə götürürlər.

Maddə 4

Ərazilərə tətbiqi

Razılığa gələn hər hansı Yüksək Tərəf imzalanma yaxud ratifikasiya zamanı və ya sonradan istənilən vaxt Avropa Şurasının Baş katibinə, beynəlxalq əlaqələrinə görə məsuliyyət daşıdığı bəyanatda adı çəkilən ərazilərə bu Protokolu müddəalarının şamil ediləcəyi ilə bağlı öhdəliklərinin çərçivəsini təsdiq edən bəyanat göndərə bilər.

Əvvəlki bəndin müddəalarına müvafiq olaraq bəyanat göndərmiş Razılığa gələn hər hansı Yüksək Tərəf zaman keçdikcə istənilən əvvəlki bəyanatın şərtlərinin dəyişilməsi və ya hər hansı əraziyə münasibətdə bu Protokolu

müddəalarının tətbiqinin dayandırılması haqqında yeni bəyanat göndərə bilər.

Bu maddənin müddəalarına müvafiq olaraq verilmiş bəyanat Konvensiyanın 56-cı maddəsinin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq verilmiş bəyanat hesab edilir.

Maddə 5

Konvensiyaya bağlılıq

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bu Protokolu 1, 2, 3 və 4-cü maddələrinin müddəalarını Konvensiyanın əlavə maddələri hesab edirlər və Konvensiyanın bütün müddəaları müvafiq surətdə tətbiq olunur.

Maddə 6

İmzalanma və ratifikasiya

Bu Protokol Konvensiyanı imzalamış Avropa Şurasının üzvləri tərəfindən imzalanmaq üçün açıqdır; o, Konvensiyanın ratifikasiyası ilə eyni zamanda və ya bundan sonra ratifikasiya olunmalıdır. Protokol on təsdiqnamə saxlamağa verildikdən sonra qüvvəyə minir. Sonradan ratifikasiya edən hər bir dövlət üçün Protokol onların öz təsdiqnamələri saxlamağa verdikləri tarixdən qüvvəyə minir.

Təsdiqnamələr saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının Baş katibinə verilir, o, Protokolu ratifikasiya etmiş dövlətlər haqqında Avropa Şurasının üzvü olan bütün dövlətləri xəbərdar edir.

1952-ci il martın 20-də Parisdə, hər iki mətni eyni qüvvəyə malik olmaqla, ingilis və fransız dillərində, bir nüsxədə imzalanmışdır; həmin nüsxə Avropa Şurasının arxivində saxlanılır. Baş katibi təsdiq olunmuş surətləri bu Protokolu imzalamış hər bir hökumətə göndərəcəkdir.

İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasına dair 4 sayılı Protokol Konvensiyaya və ona dair Birinci Protokola artıq daxil edilənlərdən başqa, bəzi hüquq və azadlıqların təmin olunması haqqında

Strasburq, 16 sentyabr 1963-cü il

Avropa Şurasının üzvü olub, bu Protokolu imzalayan hökumətlər,

1950-ci il noyabrın 4-də Romada imzalanmış İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Konvensiyanın (bundan sonra «Konvensiya» adlanacaq) I bölməsinə və 1952-ci il martın 20-də Parisdə imzalanmış Konvensiyaya dair Birinci Protokolu 1, 2 və

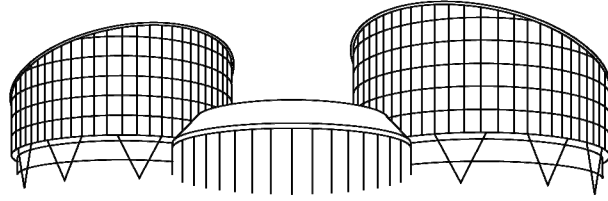
3-cü maddələrinə artıq daxil edilənlərdən başqa, bəzi hüquq və azadlıqların kollektiv həyata keçirilməsinin təmin edilməsi yolunda tədbirlər görmək əzmində olaraq, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

AZE

Voir Notice
See Notes
[Qeydlərə baxın](#)

Numéro de dossier
File number
[Ərizə nömrəsi](#)

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
AVROPA İNSAN HÜQUQLARI MƏHKƏMƏSİ

Requête
Application
ƏRİZƏ

présentée en application de l'article 34 de la Convention européenne des Droits de
l'Homme,
ainsi que des articles 45 et 47 du règlement de la Cour
*under Article 34 of the European Convention on Human Rights
and Rules 45 and 47 of the Rules of Court*

*İnsan Hüquqları haqqında Konvensiyanın 34-cü və Məhkəmə Qaydalarının
45 və 47-ci maddələrinə müvafiq olaraq*

IMPORTANT:

La présente requête est un document juridique et peut affecter vos droits et obligations.
This application is a formal legal document and may affect your rights and obligations.

VACIBDIR:

Bu ərizə rəsmi hüquqi sənəddir və Sizin hüquq və vəzifələrinizə təsir edə bilər.

I. **Les Parties**
The Parties
Tərəflər

A. **Le Requéant/La Requéante**
The Applicant
Ərizəçi

(Renseignements à fournir concernant le/la requérant(e) et son/sa représentant(e) éventuel(le))
(Fill in the following details of the applicant and the representative, if any)
(Ərizəçi və nümayəndə (əgər varsa) barədə aşağıdakı məlumatı doldurun)

1.	Nom de famille Surname Soyadı	2.	Prénom(s) First Name(s) Adı
Sexe : masculin / feminine Sex: male / female Cinsi : kişi/qadın			
3.	Nationalité Nationality Vətəndaşlığı	4.	Profession Occupation Məşğuliyyəti
5.	Date et lieu de naissance Date and place of birth Doğum tarixi və yeri		
6.	Domicile Permanent address Daimi ünvan		
7.	Tél n° Tel no. Telefon nömrəsi		
8.	Adresse actuelle (si différente de 6.) Present address (if different from 6.) Hazırkı ünvan (6-cı bənddən fərqlidirsə)		
9.	Nom et prénom du/de la représentant(e) ¹ Name of representative Nümayəndənin adı/soyadı		
10.	Profession du/de la représentant(e) Occupation of representative Nümayəndənin məşğuliyyəti		
11.	Adresse du/de la représentant(e) Address of representative Nümayəndənin ünvanı		
12.	Tél n° Tel no. Telefon nömrəsi	Fax n° Fax no. Faks nömrəsi	

B. **La Haute partie contractante**
The High Contracting Party
Razılığa Gələn Yüksək Tərəf

(Indiquer ci-après le nom de l'Etat/des Etats contre le(s)quel(s) la requête est dirigée)
(Fill in the name of the State(s) against which the application is directed)
(Hansı Dövlətə (Dövlətlərə) qarşı şikayət edirsiniz)

13. _____

¹ Si le/la requérant(e) est représenté(e), joindre une procuration signée par le/la requérant(e) et son/sa représentant(e).
If the applicant appoints a representative, attach a form of authority signed by the applicant and his or her representative.
Əgər nümayəndə təyin olunursa, ərizəçi tərəfindən imzalanmış vəkəlnamə təqdim olunmalıdır.

II. **Exposé des faits²**
Statement of the Facts
Faktların İfadəsi

(Voir § 19 (b) de la notice)
(See § 19 (b) of the Notes)
(Qeydlərin § 19 (b) bəndinə baxın)

14.

---

² Si nécessaire, continuer sur une feuille séparée
Continue on a separate sheet if necessary
Ehtiyac varsa, ayrıca vərəqdə davam edin

III. Exposé de la ou des violation(s) de la Convention et/ou des Protocoles alléguée(s), ainsi que des arguments à l'appui
Statement of alleged violation(s) of the Convention and/or Protocols and of relevant arguments

Zənn etdiyiniz Konvensiya və/və ya Protokol Pozuntusunun (Pozuntularının) İfadəsi və Müvafiq Dəlillərin Gətirilməsi

(Voir § 19 (c) de la notice)

(See § 19 (c) of the Notes)

(Qeydlərin § 19 (c) bəndinə baxın)

15.

IV. Exposé relatif aux prescriptions de l'article 35 § 1 de la Convention³
Statement relative to article 35 § 1 of the Convention
Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 1-ci bəndinə uyğun ifadə

(Voir § 19 (d) de la notice. Donner pour chaque grief, et au besoin sur une feuille séparée, les renseignements demandés sous les points 16 à 18 ci-après)

(See § 19 (d) of the Notes. If necessary, give the details mentioned below under points 16 to 18 on a separate sheet for each separate complaint)

(Qeydlərin § 19 (ç) bəndinə baxın. Ehtiyac varsa, aşağıdakı 16-18-ci bəndlərdə göstərilən məlumatı hər şikayət üçün ayrıca vərəqdə göstərin)

16. Décision interne définitive (date et nature de la décision, organe – judiciaire ou autre – l'ayant rendue)
Final decision (date, court or authority and nature of decision)
Son ölkədaxili qərar (qərarın tarixi, məhkəmə və ya səlahiyyətli orqanın adı və qərarın xarakteri)

17. Autres décisions (énumérées dans l'ordre chronologique en indiquant, pour chaque décision, sa date, sa nature et l'organe – judiciaire ou autre – l'ayant rendue)
Other decisions (list in chronological order, giving date, court or authority and nature of decision for each of them)
Digər qərarlar (xronoloji qaydada hər qərarın tarixini, məhkəmə və ya səlahiyyətli orqanın adını və qərarın xarakterini sadalayın)

18. Dispos(i)ez-vous d'un recours que vous n'avez pas exercé? Si oui, lequel et pour quel motif n'a-t-il pas été exercé?
Is there or was there any other appeal or other remedy available to you which you have not used? If so, explain why you have not used it.
İstifadə etmədiyiniz apellyasiya yaxud başqa bir mövcud hüquqi müdafiə vasitəsi varmı? Əgər varsa, ondan nə üçün istifadə etmədiyinizi izah edin.

---

³ Si nécessaire, continuer sur une feuille séparée
Continue on a separate sheet if necessary
Ehtiyac varsa, ayrıca vərəqdə davam edin

V. Exposé de l'objet de la requête
Statement of the object of the application
Şikayətin məqsədinin ifadəsi

(Voir § 19 (e) de la notice)
(See § 19 (e) of the Notes)
(Qeydlərin § 19 (d) bəndinə baxın)

19.

VI. Autres instances internationales traitant ou ayant traité l'affaire
Statement concerning other international proceedings
Şikayətinizə baxan digər beynəlxalq instansiyalara dair məlumat

(Voir § 19 (f) de la notice)
(See § 19 (f) of the Notes)
(Qeydlərin § 19 (e) bəndinə baxın)

20. Avez-vous soumis à une autre instance internationale d'enquête ou de règlement les griefs énoncés dans la présente requête? Si oui, fournir des indications détaillées à ce sujet.
Have you submitted the above complaints to any other procedure of international investigation or settlement? If so, give full details.
Yuxarıdakı şikayətləri digər beynəlxalq araşdırma yaxud nizamlama qurumlarına təqdim etmişsinizmi? Əgər etmişsinizsə, bu barədə tam məlumat verin.

VII. Pièces annexées

(pas d'originaux, uniquement des copies ; prière de n'utiliser ni agrafe, ni adhésif, ni lien d'aucune sorte)

List of documents

(no original documents, only photocopies, do not staple, tape or bind documents)

Sənədlərin siyahısı

(sənədlərin əsli deyil, yalnız surətləri əlavə olunmalıdır, sənədləri bəndləməyin, yapışdırmayın yaxud cildləməyin)

(Voir chapitre § 19 (g) de la notice. Joindre copie de toutes les décisions mentionnées sous ch. IV et VI ci-dessus. Se procurer, au besoin, les copies nécessaires, et, en cas d'impossibilité, expliquer pourquoi celles-ci ne peuvent pas être obtenues. Ces documents ne vous seront pas retournés.)

(See § 19 (g) of the Notes. Include copies of all decisions referred to in Parts IV and VI above. If you do not have copies, you should obtain them. If you cannot obtain them, explain why not. No documents will be returned to you.)

(Qeydlərin § 19 (ə) bəndinə baxın. Yuxarıdakı IV və VI Bölmələrdə göstərilən bütün qərarların surətlərini əlavə edin. Sənədlərin surətləri sizdə yoxdursa, onları əldə etməlisiniz. Əldə edə bilmirsinizsə, səbəbini izah edin. Heç bir sənəd sizə geri qaytarılmayacaq)

21. a) _____
b) _____
c) _____
_____
_____
_____
_____

VIII. Déclaration et signature
Declaration and signature
Bəyanat və imza

(Voir § 19 (h) de la notice)
(See § 19 (h) of the Notes)
(Qeydlərin § 19 (f) bəndinə baxın)

Je déclare en toute conscience et loyauté que les renseignements qui figurent sur la présente formule de requête sont exacts.
I hereby declare that, to the best of my knowledge and belief, the information I have given in the present application form is correct.
Bununla bəyan edirəm ki, mənim tam bilik və inamıma görə hazırkı ərizədə verdiyim məlumat həqiqətə uyğundur.

Lieu
Place
Yer

Date
Date
Tarix

(Signature du/de la requérant(e) ou du/de la représentant(e))
(Signature of the applicant or of the representative)
(Ərizəçinin və ya nümayəndənin imzası)

Maddə 1

Borca görə azadlıqdan məhrum etmənin qadağan olunması

Heç kəs yalnız hər hansı bir müqavilə öhdəliyini ödəmək iqtidarında olmadığına görə azadlıqdan məhrum edilə bilməz.

Maddə 2

Hərəkət etmək azadlığı

1. Qanuni əsaslarla hər hansı dövlətin ərazisində olan hər kəsin həmin ərazidə sərbəst hərəkət etmək və özünə yaşayış yeri seçmək hüququ vardır.

2. Hər kəs öz ölkəsi də daxil olmaqla hər hansı ölkəni tərk etməkdə azaddır.

3. Bu hüquqların həyata keçirilməsinə milli təhlükəsizlik və ictimai asayiş maraqları naminə, ictimai qaydanı qorumaq üçün, cinayətin qarşısını almaq üçün, sağlamlığın və mənəviyyətin qorunması üçün və ya digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi üçün qanunla nəzərdə tutulmuş və demokratik cəmiyyətdə zəruri olanlardan başqa heç bir məhdudiyyət qoyula bilməz.

4. Birinci bənddə təsdiq edilmiş hüquqlar müəyyən ərazilərdə qanuna müvafiq olaraq tətbiq edilən və demokratik cəmiyyətdə ictimai maraqlarla əsaslandırılan məhdudiyyətlərə məruz qala bilər.

Maddə 3

Vətəndaşların məcburi çıxarılmasının qadağan olunması

1. Heç kəs vətəndaşı olduğu dövlətin ərazisindən fərdi və ya kollektiv tədbirlər yolu ilə çıxarıla bilməz.

2. Heç kəs vətəndaşı olduğu dövlətin ərazisinə daxil olmaq hüququndan məhrum edilə bilməz.

Maddə 4

Əcnəbilərin kollektiv çıxarılmasının qarşısının alınması

Əcnəbilərin kollektiv çıxarılması qadağandır.

Maddə 5

Ərazi tətbiqi

1. Razılığa gələn hər hansı Yüksək Tərəf bu Protokolu imzalanması, yaxud ratifikasiyası zamanı və ya sonradan istənilən vaxt Avropa Şurasının Baş katibinə bu Protokolu müddələrinin beynəlxalq əlaqələrinə görə məsuliyyət daşdığı, orada adı çəkilən ərazilərə şamil ediləcəyi ilə bağlı öhdəliklərinin çərçivəsini təsdiq edən bəyanat göndərə bilər.

2. Əvvəlki bəndin müddələrinə müvafiq olaraq bəyanat göndərmiş Razılığa gələn hər hansı Yüksək Tərəf zaman keçdikcə istənilən əvvəlki bəyanatın şərtlərinin dəyişilməsi və ya hər hansı əraziyə münasibətdə bu Protokolu müddələrinin tətbiqinin dayandırılması haqqında yeni bəyanat göndərə bilər.

3. Bu maddənin müddələrinə müvafiq olaraq verilmiş bəyanat Konvensiyanın 56-cı maddənin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq verilmiş bəyanat hesab edilir.

4. Bu Protokolu ratifikasiyası və ya hər hansı dövlətin onu qəbul etməsi əsasında tətbiq olunduğu həmin dövlətin ərazisi və bu maddənin müddələrinə müvafiq olaraq, həmin dövlətin bəyanatı əsasında bu Protokolu tətbiq olunduğu hər bir ərazi 2 və 3-cü maddələrdə dövlətin ərazisinə istinad məqsədi ilə, ayrı-ayrı ərazilərdə hesab edilir.

5. Bu maddənin 1-ci və 2-ci bəndlərinə müvafiq olaraq, bəyanat vermiş hər hansı dövlət sonradan istənilən vaxt həmin bəyanatda göstərilmiş bir və ya bir neçə əraziyə münasibətdə Konvensiyanın 34-cü maddəsində nəzərdə tutulduğu kimi, bu Protokolu 1, 2, 3 və 4-cü maddələrinin hamısına və ya hər hansı birinə riayət olunması ilə bağlı Məhkəmənin fiziki şəxslərdən, qeyri-hökumət təşkilatlarından və ya fərdlər qrupundan şikayətlər qəbul etmək səlahiyyətini tanıdığını bəyan edə bilər.

Maddə 6

Konvensiyaya bağlılıq

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bu Protokolu 1, 2, 3, 4 və 5-ci maddələrinin müddələrini Konvensiyanın əlavə maddələri hesab edirlər və Konvensiyanın bütün müddələri müvafiq olaraq tətbiq olunur.

Maddə 7

İmzalanma və ratifikasiya

1. Bu Protokol Konvensiyanı imzalamış Avropa Şurası üzvləri tərəfindən imzalanmaq üçün açıqdır; o, Konvensiyanın ratifikasiyası ilə eyni zamanda və ya bundan sonra ratifikasiya olunmalıdır. Protokol beş təsdiqnamə saxlanılmağa verildikdən sonra qüvvəyə minir. Sonradan ratifikasiya edən hər bir dövlət üçün Protokol öz təsdiqnaməsini saxlanılmağa verdiyi tarixdən qüvvəyə minir.

2. Təsdiqnamələr saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının Baş katibinə verilir, o, Protokolu ratifikasiya etmiş dövlətlər haqqında Avropa Şurasının üzvü olan bütün dövlətləri xəbərdar edir.

Bunun təsdiqi olaraq, lazımi qaydada vəkil edilmiş aşağıda imza edilənlər bu Protokolu imzaladılar.

1963-cü il sentyabrın 16-da Strasburqda, hər iki mətni eyni qüvvəyə malik olmaqla, ingilis və

fransız dillərində bir nüsxədə imzalanmışdır. Həmin nüsxə Avropa Şurasının arxivində saxlanılır. Avropa Şurasının Baş katibi təsdiq olunmuş surətləri hər bir imzalayan dövlətə göndərəcəkdir.

İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasına dair 6 sayılı Protokol Ölüm cəzasının ləğvi haqqında

Strasburq, 28 aprel 1983-cü il

Avropa Şurasının üzvü olub, 1950-ci il noyabrın 4-də Romada imzalanmış İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Konvensiyanın (bundan sonra «Konvensiya» adlanacaq) bu Protokolunu imzalayan dövlətlər, Avropa Şurasının ayrı-ayrı üzv dövlətlərində baş vermiş təkamülün, ölüm cəzasının ləğv olunması xeyrinə ümumi tendensiyanı ifadə etdiyini nəzərə alaraq, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1

Ölüm cəzasının ləğvi

Ölüm cəzası ləğv olunur. Heç kəs ölüm cəzasına məhkum edilə və ya edam oluna bilməz.

Maddə 2

Müharibə zamanı ölüm cəzası

Dövlət müharibə dövründə və ya qaçılmaz müharibə təhdidi zamanı törədilmiş əməllərə görə öz qanunvericiliyində ölüm cəzasını nəzərdə tuta bilər; bu cür cəza yalnız qanunla müəyyən olunmuş hallarda və qanuni müddəalarına müvafiq olaraq tətbiq edilə bilər. Dövlət həmin qanunun müvafiq müddəaları haqqında Avropa Şurasının Baş katibinə məlumat verir.

Maddə 3

Öhdəliklərin yerinə yetirilməsində geri çəkilmənin qadağan olunması

Konvensiyanın 15-ci maddəsinə əsasən, bu Protokolun müddəalarından geri çəkilmək olmaz.

Maddə 4

Qeyd şərtlərin qadağan olunması

Konvensiyanın 57-ci maddəsinə əsasən, bu Protokolun müddəaları ilə bağlı qeyd-şərt edilə bilməz.

Maddə 5

Ərazi tətbiqi

1. Hər bir dövlət imzalama zamanı və ya özünün təsdiqnaməsini yaxud qəbuletmə və ya bəyənmə haqqında sənədini saxlanmağa verərkən bu Protokolun tətbiq ediləcəyi ərazini və yaxud əraziləri göstərə bilər.

2. Hər bir dövlət sonradan istənilən vaxt Avropa Şurası Baş katibinin adına ünvanlanmış bəyanatla, bu Protokolun bəyanatda göstərilən hər hansı digər əraziyə şamil edə bilər. Bu əraziyə münasibətdə Protokolun Baş katibin belə bəyanatı aldığı tarixdən sonrakı ayın birinci günündən etibarən qüvvəyə minir.

3. Əvvəlki iki bənd əsasında verilmiş və belə bəyanatda göstərilmiş hər hansı əraziyə dair istənilən bəyanat Baş katibə adına ünvanlanmış bildiriş vasitəsi ilə geri götürülə bilər. Geri götürülmə Baş katib tərəfindən belə bildirişin alındığı tarixdən sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 6

Konvensiyaya bağlılıq

İştirakçı dövlətlər bu Protokolun 1-5-ci maddələrinin müddəalarını Konvensiyanın əlavə maddələri hesab edirlər və Konvensiyanın bütün müddəaları müvafiq olaraq tətbiq edilir.

Maddə 7

İmzalama və ratifikasiya

Bu Protokol Avropa Şurasının üzvü olub, Konvensiyanı imzalamış dövlətlərin imzalanması üçün açıqdır. O, ratifikasiya olunmalı, qəbul edilməli və ya bəyənilməlidir. Avropa Şurasının üzv dövlət Konvensiyanı eyni zamanda və ya əvvəlcədən ratifikasiya etmədən bu Protokolu ratifikasiya edə, qəbul və ya bəyəne bilməz. Təsdiqnamələr yaxud

qəbul və ya bəyənmə haqqında sənədlər saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının Baş katibinə verilir.

Maddə 8

Qüvvəyə minmə

1. Bu Protokol Avropa Şurasının üzvü olan beş dövlətin 7-ci maddənin müddəalarına müvafiq olaraq, Protokol üzrə öhdəliklərini öz üzərilərinə götürməyə razılıqlarını bildirdikləri tarixdən sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

2. Protokol üzrə öhdəlikləri sonradan öz üzərinə götürməyə razılığını bildirmiş hər hansı üzv dövlət üçün bu Protokol onun öz təsdiqnaməsini yaxud qəbuletmə və ya bəyənmə haqqında sənədlərini saxlanmağa verildiyi tarixdən sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 9

Depozitarinin funksiyası

Avropa Şurası Baş katibi Avropa Şurasının

üzv dövlətlərini aşağıdakılar barədə xəbərdar edir:

- hər hansı imzalama,
- təsdiqnamənin yaxud qəbul və ya bəyənmə haqqında sənədin saxlanılmağa verilməsi,
- 5-ci və 8-ci maddələrə müvafiq olaraq, bu Protokolun qüvvəyə minmə tarixi,
- bu Protokola dair digər hərəkət, bildiriş və ya xəbərdarlıq

Bunun təsdiqi olaraq, lazımi qaydada vəkil edilmiş aşağıda imza edənlər bu Protokolu imzaladılar,

1983-cü il aprelin 28-də Strasburqda, hər iki mətni eyni qüvvəyə malik olmaqla, ingilis və fransız dillərində bir nüsxədə imzalanmışdır; həmin nüsxə Avropa Şurasının arxivində saxlanılır. Avropa Şurasının Baş katibi təsdiq olunmuş surətləri Avropa Şurasının üzvü olan hər bir dövlətə göndərəcəkdir.

İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasına dair 7 sayılı Protokol

Strasburq, 22 noyabr 1984-cü il

Avropa Şurasının üzvü olub, bu Protokolu imzalayan dövlətlər,

1950-ci il noyabrın 4-də Romada imzalanmış İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Konvensiyanın (bundan sonra «Konvensiya» adlanacaq) tətbiqi vasitəsi ilə bəzi hüquq və azadlıqların kollektiv həyata keçirilməsinin təmin edilməsi yolunda gələcək addımlar atmaq əzmində olaraq, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1

Əcnəbilərin çıxarılmasına dair prosedur təminatlar

1. Qanuni əsaslarla dövlətin ərazisində yaşayan əcnəbi, qanuna müvafiq qəbul edilmiş qərarların icrası istisna olmaqla, oradan çıxarıla bilməz və onun aşağıdakı imkanları olmalıdır:

- özünün çıxarılmasına qarşı arqumentlər təqdim etmək,
- öz işinə yenidən baxılması tələb etmək və,
- bu məqsədlərə görə səlahiyyətli orqan qarşısında və belə orqanların təyin etdiyi şəxs yaxud şəxslər qarşısında təmsil olunmaq.

2. Çıxarılma ictimai qaydanın maraqları üçün zəruri olduqda və ya milli təhlükəsizlik mülahizələri ilə şərtləndirildikdə, əcnəbi bu maddənin 1-ci bəndinin (a), (b) və (c) yarımbəndlərində sadalanan hüquqlarına əməl edilməmişdən əvvəl çıxarıla bilər.

Maddə 2

Cinayət işlərinə dair hökmlərdən ikinci instansiyaya şikayət vermə hüququ

1. Cinayət törətməyə görə məhkəmə tərəfindən məhkum edilmiş hər kəsin barəsində çıxarılmış hökmə və ya təyin olunmuş cəzaya yuxarı məhkəmə instansiyasında yenidən baxılması hüququ vardır. Bu hüququn həyata keçirilməsi və onun həyata keçirilə biləcəyi əsaslar qanunla tənzimlənir.

2. Qanunla xırda xətalər hesab olunan hüquq pozmalarla bağlı və ya müvafiq şəxs artıq birinci instansiyada yuxarı məhkəmə tərəfindən məhkum edilsə də və ya onun bəraəti məsələsinə yenidən baxılma

nəticəsində təqsirli hesab edilib və məhkum edilibsə, bu hüquqdan istisnaya yol verilir.

Maddə 3

Məhkəmə səhvinə görə kompensasiya

Şəxs cinayət əməli törətməyə görə qəti hökmə məhkum edildikdə və sonradan onun haqqında çıxarılmış hökm ləğv edildikdə yaxud o, yeni və ya təzədən ortaya çıxmış halların inandırıcı sürətdə məhkəmə səhvinə yol verildiyini sübuta yetirməsi əsasında əfv edildikdə, belə məhkum etmə nəticəsində cəzaya məruz qalmış şəxs əvvəllər məlum olmayan faktın vaxtında açılmaması onun tam və ya qismən günahı üzündən baş verməyibsə, müvafiq dövlətin qanununa və ya mövcud təcrübəsinə uyğun olaraq kompensasiya alır.

Maddə 4

İki dəfə məhkum edilməmək və ya cəzalandırılmamaq hüququ

1. Heç kəs və ya hər hansı dövlətin qanunlarına və ya cinayət-prosesual normalarına müvafiq olaraq, artıq bəraət aldığı və ya məhkum edildiyi cinayətlərə görə həmin dövlətin yurisdiksiyası çərçivəsində cinayət qaydasında təkrar məhkum edilə və ya cəzalandırıla bilməz.

2. Bunda əvvəlki bəndin müddəaları, əgər yeni və ya təzədən ortaya çıxmış hallar barəsində məlumatlar varsa və ya əgər əvvəlki araşdırma zamanı işin nəticəsinə təsir göstərən əsaslı pozuntulara yol verilibsə, müvafiq dövlətin qanunlarına və cinayət-prosesual normalarına uyğun olaraq, işə təkrar baxılmasına mane olmur.

3. Konvensiyanın 15-ci maddəsinin müddəalarına müvafiq olaraq, bu maddənin müddəalarından kənara çıxmağa yol verilmir.

Maddə 5

Ər-arvadın hüquq bərabərliyi

Ər-arvad nikaha daxil olmaq və boşanma ilə bağlı məsələlərdə öz aralarında və uşaqları ilə münasibətlərdə bərabər hüquqlara malikdirlər və bərabər mülki-hüquqi cavabdehlik daşıyırlar. Bu maddə uşaqların maraqlarına riayət olunması üçün zəruri tədbirlər görməkdə dövlətlərə mane olmur.

Maddə 6

Ərazi tətbiqi

1. Hər hansı dövlət imzalama zamanı və ya özünün təsdiqnaməsini yaxud qəbul və ya bəyənmə haqqında sənədini saxlanılmağa

verərkən bu Protokolun tətbiq ediləcəyi ərazini və yaxud əraziləri və bu Protokolun müddəalarının şamil ediləcəyi belə ərazi və ya ərazilərlə bağlı öhdəliklərinin çərçivəsini göstərə bilər.

2. Hər bir dövlət sonradan istənilən vaxt Avropa Şurası Baş katibinin adına ünvanlanmış bəyanatla, bu Protokolu bəyanatda göstərilən hər hansı digər əraziyə şamil edə bilər. Bu əraziyə münasibətdə Protokol Baş katibin belə bəyanatı aldığı tarixdən iki ay keçdikdən sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

3. Əvvəlki iki bənd əsasında verilmiş və orada göstərilən hər hansı əraziyə aid olan istənilən bəyanat Avropa Şurası Baş katibinə ünvanlanmış bildiriş vasitəsi ilə geri götürülə yaxud dəyişdirilə bilər. Geri götürülmə və ya dəyişiklik Baş katib tərəfindən belə bildirişin alındığı tarixdən iki ay keçdikdən sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

4. Bu maddənin müddəalarına müvafiq olaraq verilmiş bəyanat Konvensiyanın 56-cı maddəsinin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq verilmiş bəyanat hesab edilir.

5. Bu Protokolun hər hansı dövlətin onu ratifikasiya etməsi, qəbul etməsi və ya bəyənməsi əsasında tətbiq olunduğunu həmin dövlətin ərazisi və bu maddənin müddəalarına müvafiq olaraq, həmin dövlətin bəyanatı əsasında bu Protokolun tətbiq olunduğu hər bir ərazi 1-ci maddədə dövlətin ərazisinə istinad məqsədi ilə ayrı-ayrı ərazilər hesab edilə bilər.

6. Bu maddənin 1-ci və 2-ci bəndlərinə müvafiq olaraq bəyanat vermiş hər hansı dövlət sonradan istənilən vaxt həmin bəyanatda göstərilmiş bir və ya bir neçə ərazinin adından Konvensiyanın 34-cü maddəsində nəzərdə tutulduğu kimi, bu Protokolun 1-5-ci maddələri ilə bağlı Məhkəmənin fiziki şəxslərdən, qeyri-hökumət təşkilatlarından və ya fərdlər qrupundan şikayətlər qəbul etmək səlahiyyətini tanıdığına bəyan edə bilər.

Maddə 7

Konvensiyaya bağlılıq

İştirakçı dövlətlər bu Protokolun 1-6-cı maddələrinin müddəalarını Konvensiyanın əlavə maddələri hesab edirlər və Konvensiyanın bütün müddəaları müvafiq olaraq tətbiq olunur.

Maddə 8

İmzalama və ratifikasiya

Bu Protokol Avropa Şurasının üzvü olub,

Konvensiyanı imzalamış dövlətlərin imzalaması üçün açıqdır. O, ratifikasiya olunmalı, qəbul edilməli və ya bəyənilməlidir. Avropa Şurasının üzvü olan dövlət Konvensiyanı əvvəlcədən və ya eyni zamanda ratifikasiya etmədən bu Protokolu ratifikasiya edə və ya bəyənə bilməz. Təsdiqnamələr, qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında sənədlər saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının Baş katibinə verilir.

Maddə 9

Qüvvəyə minmə

1. Bu Protokol Avropa Şurasının üzvü olan yeddi dövlətin 8-ci maddənin müddəalarına müvafiq olaraq, Protokolun onlar üçün məcburiliyinə öz razılıqlarını bildirdikləri tarixdən iki ay keçdikdən sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

2. Protokolun, onun üçün məcburiliyinə sonradan öz razılığını bildirmiş hər hansı üzv dövlət üçün o, həmin dövlətin təsdiqnaməsinin yaxud qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında sənədlərinin saxlanılmağa verildiyi tarixdən iki ay keçdikdən sonra gələn ayın birinci günü

qüvvəyə minir.

Maddə 10

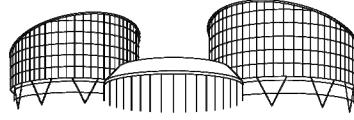
Depozitarinin funksiyası

Avropa Şurasının Baş katibi Avropa Şurasının üzvü olan hər bir dövləti:

- (a) hər hansı imzalama,
- (b) hər hansı təsdiqnamənin yaxud qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında sənədini saxlanılmağa verilməsi,
- (c) 6-cı və 9-cu maddələrə müvafiq olaraq, bu Protokolun qüvvəyə minmə tarixi,
- (d) bu Protokola aidiyyəti olan hər bir digər akt, bildiriş və ya bəyanat barədə xəbərdar edir.

Bunun təsdiqi olaraq, lazımi qaydada vəkil edilmiş aşağıda imza edilənlər bu Protokolu imzaladılar.

1984-cü il noyabrın 22-də Strasburqda, hər iki mətni eyni qüvvəyə malik olmaqla, ingilis və fransız dillərində, bir nüsxədə imzalanmışdır; həmin nüsxə Avropa Şurasının arxivində saxlanılır. Avropa Şurasının Baş katibi təsdiq olunmuş surətləri Avropa Şurasının üzvü olan hər bir dövlətə göndərəcəkdir.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə müraciət etmək istəyən şəxslər üçün QEYDLƏR

I. Məhkəmə hansı işlərə baxa bilər?

1. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasında müəyyən olunmuş hüquqlarının pozulmasını iddia edən şəxslərdən gələn şikayətlərə baxan beynəlxalq məhkəmədir. Konvensiya bir çox Avropa Dövlətlərinin **müəyyən əsas hüquqların** təmin edilməsi barədə razılığa gəldiyi beynəlxalq müqavilədir. Bu hüquqlar Konvensiyanın özündə, eləcə də yalnız bəzi ölkələrin qəbul etdiyi 1, 4, 6, 7, 12 və 13 sayılı Protokollarda əks olunmuşdur. Protokolların mətnləri bu sənədə əlavə olunur, onları oxumaq məsləhət görülür.

2. Özünü bir və ya daha çox Dövlət tərəfindən bu əsas hüquqlardan birinin və ya daha çoxunun pozuntusunun **şəxsən və birbaşa qurbanı** hesab edirsinizsə, Məhkəməyə şikayət edə bilərsiniz.

3. Məhkəmə yalnız **Konvensiyada və Protokollarda müəyyən edilmiş** bir və ya daha çox **hüququn** pozulması barədə şikayətlərə baxa bilər. Məhkəmə ölkədaxili məhkəmələrə qarşı apellyasiya məhkəməsi deyildir və onların qərarlarını ləğv edə yaxud dəyişdirə bilməz. Eyni şəkildə, Məhkəmə sizin adınızdan şikayət etdiyiniz qurumun işinə birbaşa müdaxilə edə bilməz.

4. Məhkəmə yalnız Konvensiyanı və ya müvafiq Protokolu imzalayan Dövlətlərə qarşı olan şikayətlərə baxa bilər. Məhkəmə Konvensiya və müvafiq Protokolların qüvvəyə mindiyi tarixdən əvvəl baş vermiş hadisələrə aid olan şikayətlərə baxa bilməz. Konvensiya və Protokolların qüvvəyə minmə tarixi bu sənəddə göstərilmişdir.

5. Siz yalnız Dövlətlərin hakimiyyət orqanlarının (qanunverici, inzibati qurum, məhkəmə və s.) məsuliyyətinə aid olan məsələlərdən şikayət edə bilərsiniz. Məhkəmə fərdi şəxslərə və ya özəl təşkilatlara qarşı yönəldilmiş şikayətlərə baxa bilməz.

6. Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 1-ci bəndinə görə Məhkəmə yalnız bütün ölkədaxili hüquq müdafiə vasitələri tükəndikdən sonra və iş üzrə son qərarın çıxarıldığı tarixdən etibarən altı ay ərzində göndərilmiş şikayətə baxa bilər. Məhkəmə bu qəbul edilmə meyarlarına cavab verməyən şikayətlərə baxa bilməz.

7. Ölkədaxili hüquq müdafiə vasitələrinin tükənməsi o deməkdir ki, Məhkəməyə müraciət etməmişdən əvvəl yurisdiksiyaya malik ən yuxarı instansiya məhkəməsinə şikayət etməklə yerli məhkəmələr tərəfindən şikayətinizin mahiyyəti üzrə qərar qəbul edilməsinə nail olmalısınız. Belə hüquq müdafiə vasitələrindən istifadə etməmişsinizsə, onların səmərəsiz olduğunu əsaslandırmalısınız.

8. Yerli məhkəmələrə müraciət edərkən, yerli qanunvericilik prosedurlarına, o cümlədən prosesual müddətlərə əməl etməlisiniz. Məsələn, apellyasiyanız gec təqdim olunduğuna və ya yanlış məhkəməyə təqdim olunduğuna və yaxud düzgün prosedurdan istifadə edilmədiyinə görə rədd olunmuşdursa, Məhkəmə işinizə baxa bilməyəcək.

9. Əgər siz məhkəmənin qərarından (höküm və ya qətnamədən) şikayət edirsinizsə, bu halda, normal apellyasiya prosedurlarını keçdikdən sonra işə yenidən baxılmasına səy göstərməyənizə ehtiyac yoxdur. Həmçinin, qeyri-prosesual üsullardan, eləcə də əfv və ya amnistiya imkanlarından istifadə etməyə də ehtiyac yoxdur. Parlamentə, Dövlət və Hökumət Başçısına, nazir və ya ombudsmana edilən müraciətlər effektiv hüquq müdafiə vasitəsi hesab edilmir.

10. Ən yuxarı müvafiq yerli məhkəmə yaxud səlahiyyətli orqanın qərarından sonra Məhkəməyə 6 ay ərzində müraciət edə bilərsiniz. 6 aylıq müddət apellyasiya qaydaları üzrə ən son instansiya məhkəməsinin qərarının sizə və ya sizi təmsil edən vəkilinizə verildiyi tarixdən hesablanır. Bu müddət işə yenidən baxılması haqqında ərizenizin, əfv yaxud amnistiya üçün müraciətinizin və ya hər hansı bir dövlət qurumuna müraciətinizin rədd edildiyi tarixdən hesablanır.

11. Bu müddətin axını Məhkəməyə şikayətinizin məzmununu aydın şəkildə ifadə edən (hətta xülasə şəklində olsa belə) **ilk məktub** və ya doldurulmuş ərizə formasını göndərdiyiniz zaman dayanır. Sadəcə məlumat üçün Məhkəməyə göndərilmiş xahiş 6 aylıq müddət axınının dayanması üçün kifayət deyildir.

12. Məlumat üçün bilməlisiniz ki, **Məhkəmə tərəfindən baxılan ərizələrin 90%-indən çoxu** şikayətin təqdim edilməsinin rəsmi şərtlərinə əməl olunmaması səbəbindən qəbul edilməz elan edilir.

II. Məhkəməyə necə müraciət etmək olar

13. Məhkəmənin rəsmi dilləri ingilis və fransız dilidir, amma sizə daha rahatdırsa, alternativ olaraq Konvensiyanı imzalamış Dövlətlərdən birinin rəsmi dilində Katibliyə yazı bilərsiniz. İcraatın ilkin mərhələlərində Məhkəmədən yazışmaları bu dildə ala bilərsiniz. Nəzərə alın ki, icraatın daha sonrakı mərhələlərində, daha doğrusu Məhkəmə Hökuməti şikayətləriniz üzrə yazılı şərhlərini təqdim etməyə dəvət etdiyi zaman, bütün yazışmaları sizə ingilis ya da fransız dilində göndərəcəkdir. Bu zaman siz yaxud sizin nümayəndəniz sonrakı yazışmalarda ingilis ya da fransız dillərindən istifadə etməlidir.

14. Məhkəməyə şikayətlər (telefonla deyil) poçtla təqdim oluna bilər. Ərizenizi elektron poçt və ya faksla göndərirsinizsə, bunu sonradan poçtla göndərməlisiniz. Şikayətinizi şifahi çatdırmaq məqsədilə şəxsən Strasburqa gəlməyinizə ehtiyac yoxdur.

15. Şikayətinizlə bağlı bütün yazışmalar aşağıdakı ünvana göndərilməlidir:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX.

Məhkəməyə göndərdiyiniz məktubları və ya sənədləri bir birinə bəndləməyin, yapışqan lentlə bağlamayın və tikməyin. Bütün səhifələr ardıcıl şəkildə nömrələnməlidir.

16. İlk məktubunuzu və ya ərizə formasını alan kimi, Məhkəmənin Katibliyi sizə **adinıza iş qovluğunun (iş qovluğunun nömrəsi bütün sonrakı yazışmada göstərilməlidir) açılması** barədə yazılı cavab verəcəkdir və sizə həmin yazılı cavabla birlikdə barkod etiketləri göndərəcəkdir. Barkod etiketləri sonrakı yazışmalara yapışdırılmalıdır. Katiblik daha sonra sizdən əlavə məlumat, sənəd və ya şikayətiniz barədə təfəsilatları göndərməyi xahiş edə bilər. Halbuki, Katiblik sizə şikayət etdiyiniz Dövlətin qanunvericiliyi barədə məlumat, eləcə də yerli qanunvericiliyin tətbiqi və şərhinə dair hüquq məsləhəti verə bilməz.

17. Katibliyin məktublarına tez cavab vermək sizin marağınızdadır. Məhkəməyə cavabın gecikdirilməsi və ya göndərilməməsi, sizin işinizin baxılmasını davam etdirməkdə maraqlı olmamağınız kimi dəyərləndirilə bilər.

18. Şikayətinizin Konvensiya və ya onun Protokolları ilə təmin olunan hüquqlardan biri ilə bağlı olduğunu və yuxarıdakı şərtlərə cavab verildiyini hesab edirsinizsə, **ərizə formasını diqqətlə və aydın oxunan şəkildə doldurmalı və onu ərizəyə baxılmaq üçün tələb olunan sənədlərlə birlikdə Məhkəməyə tez bir zamanda Katibliyin göndərdiyi ilk məktubun tarixindən 8 həftədən gec olmayaraq göndərməlisiniz.** Ərizə forması göstərilən 8 həftə ərzində göndərilməzsə, göndərdiyiniz ilk məktubun tarixi deyil, doldurduğunuz ərizə formasının göndərildiyi tarix 35-ci maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulan 6 aylıq

vaxt müddəti (yuxarıda 6 və 10-cu bəndlərə baxın) şərtinə əməl olunub olunmadığını müəyyənləşdirir. Ərizə forması sizə göndərildiyi tarixdən sonra 6 ay ərzində Məhkəməyə geri göndərilməzsə, sizin işinizin baxılmasında maraqlı olmamağınız qənaətinə gəlinəcək və iş qovluğu ləğv ediləcəkdir. Bundan başqa, Katibliyin xahiş etdiyi əlavə məlumat və ya sənədlərin göndərilməməsi Məhkəmənin şikayətinizə baxmaması, onu qəbul olunmayan elan etməsi və yaxud Məhkəmənin şikayətləri siyahısından çıxarması ilə nəticələne bilər.

19. Ərizə formasını doldurarkən aşağıdakılara əməl olunmalıdır:

(a) (Formanın Bölmə I-də) tərəflər barədə lazım olan məlumatı göstərin, lazım gələrsə, hər bir ərizəçi üçün bu məlumatı ayrıca vərəqdə göstərin. Nümayəndə təyin olunmuşdursa, vəkalətnamə formasını (formalarını) doldurun;

(b) (Bölmə II-də) şikayət etdiyiniz faktlar barədə aydın və qısa məlumat verin. Dəqiq tarixləri göstərin və hadisələri ardıcılıq tarixi ilə yazın. Şikayətləriniz müxtəlif məsələlərə (məsələn, müxtəlif məhkəmə icraatlarına) aiddirsə, hər bir məsələni ayrıca ifadə edin;

(c) (Bölmə III-də) Konvensiyaya görə nədən şikayət etdiyinizi bacardığınızı qədər dəqiq göstərin. Konvensiyanın hansı müddəalarına əsaslandığınızı göstərin və 2-ci bölmədə ifadə etdiyiniz faktların nə üçün bu müddəaların pozulduğunu göstərdiyini izah edin;

(ç) (Bölmə IV-də) vaxt müddətlərinə əməl olunması və hüquq müdafiə vasitələrinin tükədilməsi barədə məlumatı göstərin. Hər bir şikayət üçün bu məlumatı ayrıca göstərməlisiniz;

(d) (Bölmə V-də) Məhkəməyə göndərdiyiniz şikayətlə nəyə nail olmaq istədiyinizi qısaca yazın;

(e) (Bölmə VI-da) şikayətlərinizi digər beynəlxalq araşdırma yaxud nizamlaşdırma qurumlarına təqdim edib etmədiyinizi göstərin. Əgər bu qurumlara müraciət etməmişsinizsə, şikayətinizi təqdim etdiyiniz qurumun adı, bu qurumdakı icraat, icraatın tarixləri və qəbul edilən qərarlar barədə məlumat verməlisiniz. Müvafiq qərarların və digər sənədlərin surətlərini təqdim etməlisiniz;

(ə) Bölmə IV və VI-də istinad olunan bütün qətnamə və qərarların, eləcə də Məhkəmənin diqqətinə dəlil kimi çatdırmaq istədiyiniz digər sənədlərin (protokollar, şahid ifadələrinin) siyahısını göstərin (Bölmə VII). Sənədlərin tam surətləri əlavə olunmalıdır. Sənədlər sizə geri qaytarılmayacaq. **Orijinal sənədləri deyil, surətləri göndərmək sizin marağınızdadır;**

(f) Bəyanatı imzalayın. Bəyanat nümayəndə tərəfindən imzalanırsa, lazımi şəkildə doldurulmuş vəkalətnamə daha əvvəl göndərilmədiyi halda ərizə formasını müşayiət etməlidir.

20. Bir qayda olaraq Katibliyə göndərdiyiniz sənədlərdəki məlumatlar, o cümlədən ərizəçi və yaxud üçüncü tərəflər barədə məlumatlar ictimaiyyətə açıq olacaqdır. Məhkəmə belə məlumatı işin cavabdeh Hökumətə bildirilməsi üçün tərtib olunan faktların ifadəsinə və ya qəbul edilmə yaxud siyahıdan çıxarma üzrə qərara yaxud qətnaməyə daxil edərsə, bu məlumat Məhkəmənin internetlə açıq olan HUDOC məlumat bazasında çıxıb bilər. Buna görə də şəxsi həyatınızla və yaxud üçüncü tərəflərin şəxsi həyatı ilə bağlı yalnız işin anlaşılması üçün zəruri olan məlumatı verməlisiniz. Bundan əlavə, şəxsiyyətinizin ictimaiyyətə açıqlanmamasını istəyirsinizsə, bunu bildirməli və icraatda məlumatın ictimaiyyətə açıq olmasından yayınma səbəblərini bildirməlisiniz. İstisna olaraq lazımi şəkildə əsaslandırılmış hallarda Məhkəmə **anonimliyə** icazə verə bilər.

21. İlk şikayətizi təqdim etmək üçün vəkil tərəfindən təmsil olunmanız və ya nümayəndənizin vəkil olmasına ehtiyac yoxdur. Sizi rəsmi şəkildə təmsil edərlərsə, ərizə forması sizin adınızdan iş görəcək vəkil yaxud nümayəndə tərəfindən imzalanmış vəkalətnamə ilə müşayiət olunmalıdır. Hüquqi şəxsin (şirkət, assosiasiya və sairənin) yaxud bir qrup fərdin nümayəndəsi təmsil etmək hüququnun olduğunu təsdiq edən sənəd təqdim etməlidir.

22. Məhkəmə ilkin şikayətinizin tərtib edilməsi məqsədilə vəkilə ödəniş etmək üçün **hüquqi yardım** vermir. İcraatın sonrakı mərhələlərində – Məhkəmə yazılı şərtlər üçün şikayət barəsində Hökumətə bildiriş verilməsi barədə qərar qəbul edərsə – vəkilə ödəniş etmək üçün kifayət qədər vəsaitiniz olmadığı və işin lazımi qaydada aparılması üçün hüquqi yardım verilməsinə ehtiyac olduğu halda siz pulsuz hüquqi yardım ala bilərsiniz.

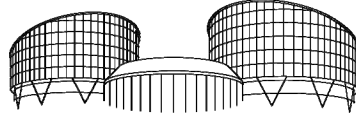
23. Məhkəmə tərəfindən işinizə **pulsuz** baxılacaq. İcraatın ilkin mərhələləri yazılı şəkildə olduğundan Məhkəməyə şəxsən gəlməyinizə ehtiyac yoxdur. Məhkəmə tərəfindən qəbul edilən hər hansı bir qərar barəsində lazımi qaydada sizə məlumat veriləcəkdir.

Dövlətlər	Konvensiya CETS 005	Protokol No. 1 CETS 009	Protokol No. 4 CETS 046	Protokol No. 6 CETS 114	Protokol No. 7 CETS 117	Protokol No. 12 CETS 177	Protokol No. 13 CETS 187
Albaniya	02/10/96	02/10/96	02/10/96	01/10/00	01/01/97	01/04/05	01/06/07
Almaniya	03/09/53	13/02/57	01/06/68	01/08/89			01/02/05
Andorra	22/01/96	06/05/08	06/05/08	01/02/96	01/08/08	01/09/08	01/07/03
Avstriya	03/09/58	03/09/58	18/09/69	01/03/85	01/11/88		01/05/04
Azərbaycan	15/04/02	15/04/02	15/04/02	01/05/02	01/07/02		
Belçika	14/06/55	14/06/55	21/09/70	01/01/99			01/10/03
Birləşmiş Krallıq	03/09/53	18/05/54		01/06/99			01/02/04
Bolqarıstan	07/09/92	07/09/92	04/11/00	01/10/99	01/02/01		01/07/03
Bosniya və Herseqovina	12/07/02	12/07/02	12/07/02	01/08/02	01/10/02	01/04/05	01/11/03
Çex Respublikası	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		01/11/04
Danimarka	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/07/03
Ermənistan	26/04/02	26/04/02	26/04/02	01/10/03	01/07/02	01/04/05	
Estoniya	16/04/96	16/04/96	16/04/96	01/05/98	01/07/96		01/06/04
Finlandiya	10/05/90	10/05/90	10/05/90	01/06/90	01/08/90	01/04/05	01/03/05
Fransa	03/05/74	03/05/74	03/05/74	01/03/86	01/11/88		01/02/08
Gürcüstan	20/05/99	07/06/02	13/04/00	01/05/00	01/07/00	01/04/05	01/09/03
Hollandiya	31/08/54	31/08/54	23/06/82	01/05/86		01/04/05	01/06/06
Xorvatiya	05/11/97	05/11/97	05/11/97	01/12/97	01/02/98	01/04/05	01/07/03
İslandiya	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/06/87	01/11/88		01/03/05
İrlandiya	03/09/53	18/05/54	29/10/68	01/07/94	01/11/01		01/07/03
İspaniya	04/10/79	27/11/90		01/03/85		01/06/08	
İsveç	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/08/03
İsveçrə	28/11/74			01/11/87	01/11/88		01/07/03
İtaliya	26/10/55	26/10/55	27/05/82	01/01/89	01/02/92		
Keçmiş Yuqoslav Respublikası Makedoniya	10/04/97	10/04/97	10/04/97	01/05/97	01/07/97	01/04/05	01/11/04
Kipr	06/10/62	06/10/62	03/10/89	01/02/00	01/12/00	01/04/05	01/07/03
Latviya	27/06/97	27/06/97	27/06/97	01/06/99	01/09/97		

Dövlətlər	Konvensiya CETS 005	Protokol No. 1 CETS 009	Protokol No. 4 CETS 046	Protokol No. 6 CETS 114	Protokol No. 7 CETS 117	Protokol No. 12 CETS 177	Protokol No. 13 CETS 187
Litva	20/06/95	24/05/96	20/06/95	01/08/99	01/09/95		01/05/04
Lixtenşteyn	08/09/82	14/11/95	08/02/05	01/12/90	01/05/05		01/07/03
Lüksemburq	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/07/89	01/07/06	01/07/06
Malta	23/01/67	23/01/67	05/06/02	01/04/91	01/04/03		01/07/03
Macarıstan	05/11/92	05/11/92	05/11/92	01/12/92	01/02/93		01/11/03
Moldova	12/09/97	12/09/97	12/09/97	01/10/97	01/12/97		01/02/07
Monako	30/11/05		30/11/05	01/12/05	01/02/06		01/03/06
Monteneqro	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06
Norveç	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/11/88	01/01/89		01/12/05
Polşa	19/01/93	10/10/94	10/10/94	01/11/00	01/03/03		
Portuqaliya	09/11/78	09/11/78	09/11/78	01/11/86	01/03/05		01/02/04
Rumıniya	20/06/94	20/06/94	20/06/94	01/07/94	01/09/94	01/11/06	01/08/03
Rusiya	05/05/98	05/05/98	05/05/98		01/08/98		
San Marino	22/03/89	22/03/89	22/03/89	01/04/89	01/06/89	01/04/05	01/08/03
Serbiya	03/03/04	03/03/04	03/03/04	01/04/04	01/06/04	01/04/05	01/07/04
Slovakiya	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		01/12/05
Sloveniya	28/06/94	28/06/94	28/06/94	01/07/94	01/09/94		01/04/04
Türkiyə	18/05/54	18/05/54		01/12/03			01/06/06
Ukrayna	11/09/97	11/09/97	11/09/97	01/05/00	01/12/97		01/07/03
Yunanıstan	28/11/74	28/11/74		01/10/98	01/11/88		01/06/05

Bəzi hallarda Dövlətlər Konvensiya və Protokollardakı öhdəliklərinə dair bəyanatlar və qeyd-şərtlər qəbul etmişlər. Bəyanat və qeyd-şərtlərin tam siyahısını Məhkəmənin www.echr.coe.int internet saytından və ya Katiblikdən əldə edə bilərsiniz.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi
VƏKALƏTNAMƏ¹

(Məhkəmə Qaydalarının 36-cı maddəsi)

Mən, ...

.....
(ərizəçinin adı və ünvanı)

bununla .....

.....
(nümayəndənin adı, ünvanı və məşğiliyyəti)

səlahiyyət verirəm ki, o, Konvensiyanın 34-cü maddəsinə əsasən .....
tarixində (ilk məktubun tarixi)

.....
(cavabdeh Dövlətin adı)

qarşı verdiyim şikayətim ilə bağlı Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi qarşısında, habelə İnsan Hüquqlarının müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasından irəli gələn hər hansı bir sonrakı prosedə məni təmsil etsin.

.....

.....(yer və tarix)

.....(ərizəçinin imzası)

Bununla mən yuxarıdakı təyinatı qəbul edirəm.

..... (nümayəndənin imzası)

¹ Bu forma Məhkəmədə təmsil olunmaq istəyən ərizəçi və onun vəkili yaxud ərizəçini təmsil etmək üçün təyin olunan başqa bir şəxs tərəfindən imzalanmalıdır.